HEMMELIG

M Ø T E

(SL)

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

mandag den 19. november kl. 12.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Bjørn Tore Godal.

Til stede var: Gunnar Berge, Paul Chaffey, Kaci Kullmann Five, Kåre Gjønnes, Bjørn Tore Godal, Kirsti Kolle Grøndahl, Fridtjof Frank Gundersen, Carl I. Hagen, Anne Enger Lahnstein, Jan Petersen, Gunnar Skaug, Jo Benkow, Hans J. Røsjorde, Kjell Magne Bondevik, Helen Bøsterud, Johan J. Jakobsen, Kjellbjørg Lunde, Erik Solheim, Siri Frost Sterri, Anders Talleraas, Tom Thoresen, Haakon Blankenborg (for Sigurd Verdal), Marit Rotnes (for Åshild Hauan) og Terje Nyberget (for Jens Marcussen).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Handelsminister Eldrid Nordbø og forsvarsminister Johan Jørgen Holst.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet, under sak 1: Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Jon Ivar Nålsund, statssekretær Helga Hernes, ambassadør Eivind Berg, ekspedisjonssjef Ketil Børde, underdirektør Einar Bull og underdirektør Odd Fosseidbråten. Fra statsministerens kontor: Statssekretær Ole Berrefjord. Under sak 2: Fra Utenriksdepartementet: Fungerende ekspedisjonssjef Arnt Rindal. Fra Forsvarsdepartementet: Byråsjef Svein Efjestad.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Jon Bech.

Dagsorden

1. EØS-prosessen
2. [redacted]
3. Eventuelt

(SL)

KOMITEENS LEDER: Jeg vil ønske den utvidede vel møtt til samarbeid. Den er som kjent noe justert både når det gjelder sammensetning og ledelse.

Vi har en dagsorden i to punkter, for det første EØS-prosessen, og etter anmodning fra utenriksministeren og i samråd med meg en orientering om CFE-avtalen, som undertegnes i disse timer.

Sak nr. 1

EØS-prosessen

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Jeg vil gjerne komme med noen utfyllende opplysninger og synspunkter til mitt innlegg om EØS-forhandlingene i Stortinget sist torsdag.

For det første kan jeg bekrefte at det uformelle møte mellom EFTAs og EF-kommisjonens hovedforhandlere, som jeg omtalte i min forrige redegjørelse for denne komiteen den 6. november, fant sted som planlagt i Bern den 9. november. Men bare for å si det med en gang: EFTAs hovedforhandlere møttes den 8., og de møtte EFs to utsendinger den 9., så jeg kommer til å omtale både møtet den 8. og 9. november.

Forut for møtet med Kommisjonens representanter hadde det funnet sted grundige interne drøftelser mellom EFTA-forhandlerne om et forhandlingsopplegg basert på overgangsordninger og beskyttelsesklausuler som mulig alternativ til EFTA-landenes krav om varige unntak fra EF-regelverket, dvs. det regelverk som til nå er definert som relevant for en EØS-avtale.

Som det framgikk av min forrige redegjørelse for denne komite, var det klart at de øvrige EFTA-land, med enkelte forbehold, allerede på ministermøtet i Geneve 23. oktober kunne si seg rede til en oppmykning av EFTAs forhandlingsposisjoner i forhold til EFs regelverk.

For å unngå at Norge i denne prosessen skulle bli isolert i EFTA og virke bremsende på forhandlingene, så den nye regjeringen det som en høyt prioritert oppgave å sette vår forhandlingsdelegasjon i stand til å arbeide sammen med de øvrige EFTA-land om et alternativt opplegg, i samsvar med den holdning som framkom i Regjeringens tiltredelseserklæring.

Med bred støtte i Stortinget kunne Regjeringen signalisere vilje til å vurdere de bestemmelser i norsk

(SL) konsesjonslovgivning som forskjellsbehandler nordmenn og utlendinger, som da denne regjering overtok, var det eneste krav om varig unntak fra norsk side - slik jeg også sa i debatten sist torsdag i Stortinget. For Norges vedkommende innebar dette at man i de interne EFTA-drøftelser kunne medvirke aktivt til en felles EFTA-holdning i spørsmål om unntak, etter følgende retningslinjer:

1) Innenfor en balansert EØS-avtale vil EFTA-landene være rede til å vurdere tilbaketrekking av kravene om varige unntak, under forutsetning av at man i forhandlingene kan komme fram til tilfredsstillende overgangsordninger og adekvate beskyttelsesklausuler. Jeg gjentar: under forutsetning av at man i forhandlingene kan komme fram til tilfredsstillende overgangsordninger og adekvate beskyttelsesklausuler.
2) EFTA-landene må i så fall vente at EF på sin side vil vise tilsvarende fleksibilitet og legge fram nye tilfredsstillende forslag i første rekke på det rettslige og institusjonelle område, men også andre. For EFTA er det viktig at forhandlingene om de såkalt materielle og institusjonelle spørsmål i en EØS-avtale skjer parallelt.

På EFTA-siden var det videre enighet om å vise til at det i medlemslandene foregår et intenst arbeid for å avklare hvilke alternative tiltak og lovendringer som kan komme på tale til erstatning for diskriminerende bestemmelser i nasjonal lovgivning. Det vil derfor være naturlig å se våre endelige posisjoner i lys av dette arbeid, jfr. vårt statssekretærutvalg under ledelse av Jon Ivar Nålsunds arbeid, det som jeg redegjorde for mandatet til forrige gang.

Under den interne gjennomgang i EFTA kom det fram at Sveits ennå ikke var rede til å varsle tilbaketrekking av sin reservasjon knyttet til investeringer i fast eiendom. Dette ble begrunnet med frykt for ytterligere prisstigning på visse typer forretningseiendommer. Det skal jeg komme tilbake til.

Det som ellers var viktig, var at sveitserne var rede til å gi opp sine øvrige unntakskrav, herunder sitt viktigste krav om varig unntak knyttet til arbeidstakeres frie bevegelighet - som dere vet har vært et krav fra sveitserne helt fra begynnelsen av.

Fra norsk side er det gjort helt klart i de interne EFTA-drøftelsene at norsk tilslutning til den nye forhandlingslinje er betinget av at samtlige EFTA-land står bak. Sverige og Finland understreket det samme vilkår. Tross det gjenstående sveitsiske problem - dette med investeringer i fast eiendom - var EFTA-forhandlerne i stand til å signalisere det nye opplegg til kommisjonens to representanter på Bern-møtet, med

(SL) de presiseringene jeg gjorde rede for foran. Den sveitsiske forhandlingsleder fant det riktignok nødvendig å si at dette var en linje han nå anbefalte sin regjering å slutte seg til. Min sveitsiske kollega har senere uttalt at Sveits ventelig vil kunne oppheve sin reservasjon ved årsskiftet, dersom EF viser den fleksibilitet de ellers forventer, og som jeg har gjort rede for.

Reaksjonene på kommisjonens side var umiddelbart positive. Det ble gitt uttrykk for at denne konkretisering av EFTA-ministermøtets vilje til å vise fleksibilitet kunne bidra til ny framdrift i forhandlingene. Utspillet styrket også mulighetene til å få til et politisk gjennombrudd i forhandlingene før årsskiftet, som begge sider har gitt uttrykk for at de ønsker. Det skal jeg også få komme tilbake til.

Kommisjonens forhandlere kunne rimeligvis ikke der og da gi noen konkrete og presise tilsagn om nye utspill på det institusjonelle området. Noe slikt mandat hadde det på forhånd ikke ligget til rette for å utvirke fra rådet, i lys av den fortrolige karakter som Bern-møtet hadde.

Kommisjonens representanter lovet imidlertid å bringe EFTA-signalene videre til kommisjonen og til rådet, slik at EFTA-utspillet var kjent når EFs utenriksministre mandag den 12. november drøftet EØS-prosessen.

Selv om altså kommisjonens representanter på Bern-møtet ikke kom med konkrete tilsagn om "motinnrømmelser", kom det i de uformelle samtaler til uttrykk holdninger og synspunkter som kan indikere større felksibilitet i spørsmålet om beslutningsmekanismer - altså det institusjonelle - og beskyttelsesklausuler.

I tillegg til de synspunkter kommisjonen har framlagt i høynivågruppen om informasjon/konsultasjonsprosedyrer i forbindelse med utforming av nytt relevant EØS-regelverk, ble det antydet at EFTA skulle gis rett til å forlange sammenkalt det felles organ på embetsplan som er forutsatt etablert i en EØS-avtale ("blandet komite"). Det vil gjøre det mulig å bringe eventuelle uløste saker i forhold til kommisjonen inn for et organ hvor også EFs medlemsland vil være representert, ikke bare EF-kommisjonen, men EFs medlemsland, som har vært et viktig poeng for EFTA. Viktigere uløste problemer og uoverensstemmelser ville om nødvendig kunne bringes inn for et EØS-råd som vil være det øverste politiske organ i en eventuell avtale, og som vil møte på ministerplan.

Her ligger det etter vårt skjønn elementer av verdi, elementer som kan utfylle det bildet som avtegner seg om beslutningsprosedyrene i en EØS-avtale.

(SL)

(GSR)

Kommisjonens representanter inntok også en åpen holdning til å drøfte videre utformingen av beskyttelsesklausuler og overgangsordninger og oppfordret EFTA-landene til snarest å legge fram sine presise forslag og krav, både for generelle klausuler og til såkalte sektor-spesifikke beskyttelsesordninger. Endelig bekreftet de to kommisjonsrepresentantene at nye forslag om prosedyrer for felles beslutninger og for etablering av en EØS-domstol, som har vært sentralt for EFTA, er under forberedelse.

Derimot var de to kommisjonsforhandlerne negative til EFTA-landenes forslag om deltakelse i EFs komitestruktur. Tanken om at EFTA-landene skal få sete på like fot med medlemslandene i EF i visse komiteer som administrerer deler av EFs regelverk, ble bestemt avvist. Dette gjør det vanskelig for oss å ta endelig standpunkt til tilpasning til et regelverk der slike komiteer kommer inn også i utvikling av fremtidig EØS-regelverk.

Likevel er vurderingen på EFTA-siden at Bernmøtet i det store og hele fylte sin viktigste funksjon, nemlig å formidle et tilstrekkelig klart og konkret signal til EF om fleksibilitet og forhandlingsvilje. At det dreier seg om et betinget utspill fra vår side, og som det er knyttet en rekke presise vilkår til, er også klart registrert av kommisjonens folk.

Fra EFTAs side ble det umiddelbart etter Bernmøtet tatt skritt for å gjøre kjent EFTAs nye forhandlingsopplegg både i Brussel og i EF-hovedstedene, først og fremst selvfølgelig overfor det italienske formannskap.

Fra vår side tok statsministeren umiddelbart forut for EFs rådsmøte den 12. november telefonisk kontakt med EF-kommisjonens president, Jacques Delors, og statsministeren understreket at det nå bl.a. var ventet at EF-siden kom med konstruktive utspill på det institusjonelle området.

Som jeg pekte på i mitt innlegg i Stortinget sist torsdag, var EFs utenriksministermøte den 12. positivt sett fra en EØS-synsvinkel. Ministrene hadde en relativt bred gjennomgang av forhandlingssituasjonen og gav de faste representantene i Brussel i oppdrag å forberede nye forslag til institusjonelle løsninger, som vi har lagt så stor vekt på. Det er imidlertid usikkert om disse vil foreligge allerede til høynivågruppemøtet denne uken.

Like viktig var det, synes vi, at EF-ministrene gav sin støtte til å søke en politisk avklaring av

(GSR)

hovedelementene i en EØS-avtale før årsskiftet med sikte på at det skal være mulig å få en ikrafttredelse av en EØS-avtale 1. januar 1993. Jeg skal komme tilbake til det, som jeg tidligere har nevnt. Ministrene pekte også på mulighetene for et felles EF/EFTA ministermøte i desember, og vi oppfatter dette som en ny bekreftelse på at det i EF fortsatt er politisk støtte til en EØS-avtale. Sagt med andre ord - er det etter denne forhandlingsrunden kommet ny bevegelse i forhandlingsbildet, og det kan trygt sies at EFTAs signaler fra Bern-møtet har bidratt til dette. I så fall er hensikten oppnådd, og mulighetene for en snarlig politisk avklaring er blitt styrket. På den annen side vil jeg understreke at EFs forslag til bedret markedsadgang for landbruksvarer som ble framlagt forrige uke like før debatten i Stortinget, har komplisert arbeidet og skapt usikkerhet. Vi går under enhver omstendighet inn i en veldig intensiv forhandlingsfase fram til årsslutt.

Neste etappe er som dere vet, høynivåmøtet mellom EF og EFTA som starter i Brussel i morgen. Møtet vil gi en mulighet til en omfattende gjennomgang av status på samtlige forhandlingsområder og legge grunnlaget for en mulig politisk avklaring som vil kunne finne sted, på EFs side, på det utenriksministermøtet de skal ha den 3. desember. Når det gjelder møtet for EFTAs handelsministre, er det kjent her at det er den 13. og 14. desember.

Det vil føre for langt i denne redegjørelsen å gjennomgå alle viktige gjenstående problemer i for-handlingene, men jeg vil gjerne ta for meg enkelte aktuelle saksområder som nå gjennomgås av den nye regjering.

En viktig del av forhandlingene har vært og er fortsatt å sikre retten til høye standarder på helse, sikkerhet og miljø. Utgangspunktet her er at både EFTA og EF har erklærte målsettinger om å opprettholde og videreutvikle høye standarder på disse områdene. I forhandlingene har EFTA-landene lagt opp til en til-nærming med avgjørende vekt på at det i EØS utvikles samarbeidsordninger, slik at en gjennom et nært EFTA/EF-samarbeid kan utarbeide felles EØS-regelverk.

La meg minne om at når den forrige regjering ikke brukte uttrykket "varige unntak" på dette området, var det fordi EFTA-landene på ministermøtet i Gøteborg i juni ble enige om å erstatte bruken av ordet "unntak" med krav om rett til å opprettholde høyere standarder.

EF har i Høynivågruppen gitt uttrykk for at en ikke vil kreve at EFTA skal redusere sine standarder.

(GSR) Samtidig har en understreket at avvikende standarder må avveies mot de handelsvirkningene disse vil ha. Det betyr at standarder må være begrunnet med reelle hensyn av helse-, sikkerhets- og miljømessig karakter. Man kan ikke bruke standarder som proteksjonistiske tiltak for å bremse varers frie sirkulasjon. Man må være forberedt på å kunne forsvare at standardkravene er faglig begrunnet, og at de eventuelt vil bli prøvet i en EØS-domstol. Nå er det EF som snakker. De forlanger at vi må kunne dokumentere at reelle helse-, sikkerhets- og miljøhensyn ligger til grunn.

Norge har, som dere er kjent med, spesielt understreket betydningen av at EFTA-landene må få like gode muligheter til å opprettholde og videreutvikle nasjonal lovgivning som det EF-landene har. Man har internt i EFTA og overfor kommisjonen tatt til orde for at EFTA i enkelte tilfeller og i henhold til spesielle prosedyrer skal kunne opprettholde eller etablere nye høye standarder enn det harmoniserte nivå. Andre EFTA-land slutter ikke helt opp om dette syn og mener at man vanskelig kan arbeide for formuleringer i avtalen som åpner opp for individuell tilsidesettelse av felles harmoniseringstiltak. I disse spørsmål arbeider, som jeg har sagt før, denne regjering på samme grunnlag som den forrige. Jeg vil også føye til, selv om jeg er blitt beskyldt for å si det mange ganger, at det vil være et avgjørende moment for denne regjerings holdning til EØS-avtalen at vi får tilfredsstillende ordninger på de feltene det her er tale om.

Så vil jeg gjerne få omtale spesielt et område med tilknytning til helse som det har vært stor interesse for den siste tida, nemlig Norsk Medisinaldepot. Dette kom senest til uttrykk i erklæringsdebatten, og jeg ber om å få lov til å bruke litt tid på dette. Jeg vil i den forbindelse vise til hva den forrige regjering har sagt om dette spørsmål i denne komiteen og i Stortinget. I sin redegjørelse i denne komiteen den 21. mai sa tidligere handelsminister Kaci Kullmann Five:

> "På legemiddelsiden har vi registrert to hovedproblem: Det er spørsmål om det norske regelverk for behovsprøving av legemidler og Norsk Medisinaldepots monopol. Det er Regjeringens holdning å ta sikte på to overgangs-ordninger. Vi er helt alene i Vest-Europa om å ha en slik monopolordning som Medisinaldepotet, og vi vurderer det derfor slik at det vil bli meget vanskelig å begrunne dette som en fundamental nasjonal interesse hva gjelder folkehelsen.
>
> Med hensyn til behovsprøving av legemidler er situasjonen likeens. Dette vil jo ikke berøre vår rett til gjennom godkjenningslister for blå-resept å ha styring på utgiftsnivåer osv., men

(GSR)

det gjelder rett og slett selve behovsprøvingsordningen. Vi går på begge disse punkter inn for overgangsordninger, der både behovsprøving og monopol vanskelig kan forsvares ut fra helse, sikkerhet og miljø i en forhandlingssituasjon. Imidlertid er Sosialdepartementet bedt om, innen 1. september, å foreta en nærmere vurdering av hvorledes en omlegging av begge systemer kan foretas."

Beklager at dette tar litt tid, men jeg synes det er viktig å få det fram.

Jeg vil også vise til hva den tidligere handelsminister sa i sin redegjørelse for Stortinget den 1. juni d.å.:

"På legemiddelsiden har Norge begrensninger i antall legemidler på markedet gjennom behovsprøving. I tillegg har Norsk Medisinaldepot monopol på import, distribusjon osv. av legemidler. Norge er det eneste land i Europa som har dette systemet som dermed vanskelig kan forsvares ut fra helse, sikkerhet og miljø. Sosialdepartementet har nå fått i oppdrag å utrede nærmere hvilke praktiske konsekvenser en fjerning av behovsprøvingsparagrafen vil medføre, og hvordan en trinnvis tilpasning kan legges opp. De skal også foreta en nærmere vurdering av hvordan omleggingen av monopolordningen skal gjennomføres."

Som det framgår av referatet fra den tidligere handelsministerens redegjørelse for denne komiteen, var det den forrige regjerings oppfatning at man burde ta sikte på to overgangsordninger. I henhold til dette har man fra norsk side ikke anmeldt noe krav om unntak. Sosialdepartementet har senere sett på mulige konsekvenser av en slik omlegging.

Den nåværende regjering har ennå ikke hatt tid og anledning til å foreta en gjennomgang av disse spørsmålene. Dette vil selvfølgelig bli gjort, og jeg må få komme tilbake med denne saken til komiteen på et senere tidspunkt, og det tror jeg vil bli i relativt nær framtid.

Så vil jeg gå over til utspillet når det gjelder handelen med jordbruksvarer. Etter flere utsettelser bl.a. på grunn av intern uenighet, som det har vært skrevet mye om, la EF den 14. november fram sitt forslag vedrørende handel med landbruksvarer.

(EK) Jeg vil minne om at det er enighet om at landbrukspolitikken som sådann holdes utenfor forhandlingene. EFs forslag må betegnes som omfattende.

I sin begrunnelse fremholdt kommisjonen at forslaget ikke bare var viktig for å oppnå bedret markedsadgang, men også for å bidra til økonomisk og sosial utjevning i EØS. Utviklingen i EØS måtte også vurderes i lys av resultatene i Uruguay-runden.

Hovedelementene i EFs forhandlingsutspill i handelen med jordbruksvarer er som følger:

1. EFTA-landene anmodes om å overta EFs regelverk på det veterinære og plantesanitære området. De finansielle aspektene, dvs. programmer for bekjempelse av sykdommer, må bli gjenstand for spesielle løsninger, og de institusjonelle spørsmålene, dvs. knyttet til deltakelse i komiteer, henvises til de bredere, altså de institusjonelle, løsningene i EØS-området.

2. Gradvis avvikling av toll på landbruksvarer. Denne ordningen, sier de, må ikke forstyrres av andre ordninger som f.eks. monopoler av diskriminerende karakter.

3. Gradvis avvikling av kvantitative restriksjoner for landbruksvarer.

4. Endring av EFTA-landenes lisensieringsordninger slik at de ikke virker handelshindrende.

5. Økonomisk og sosial utjevning - "cohesion", som det kalles. For å redusere økonomiske og sosiale forskjeller i EØS presenterte EF en liste på 70 produkter hvor man krever ensidige innrømmelser fra EFTA-landene. Mange av disse er små ting for oss, som kiwi og mandler, og annet som dere har vært borte i før. Men av produkter hvor det inngår norsk produksjon, kan nevnes bl.a. tomater, salat, agurker, løk, plommer og jordbær.

I sin første reaksjon betegnet EFTA EFs forslag som svært omfattende og for ambisiøst i lys av at man har vært enige om at en ikke skal ha en felles landbrukspolitikk. Det ble vist til at Uruguay-runden vil ha stor betydning for utviklingen med hensyn til toll og kvantitative restriksjoner. På det veterinære og plantesanitære området ble det vist til at EFTA har gått inn for et sak-til-sak-samarbeid og ikke er innstilt på å overta EFs samlede regelverk. Med hensyn til listen over de 70 produktene ble det bemerket at i betraktning av omfanget kunne den minne mer om en generell kravliste. Det ble samtidig vist til at EFTA har stilt seg positiv til en viss utvidelse av handelen med bearbeidede landbruksvarer. Det

(EK) går tilbake til protokoll 2 i vår nåværende frihandelsavtale med EF, som er godt kjent av denne komiteen.

På norsk side vil vi selvfølgelig studere EFs forhandlingsutspill nøye. Men det er allerede nå klart at forslaget går utover rammen av det vi kan akseptere i en EØS-avtale. Det forhold at begge parter er enige om at det ikke er aktuelt med en felles landbrukspolitikk, ligger fast. Flere av de elementene som jeg nevnte i punktene, så som toll og kvantitative restriksjoner, vil måtte ses i sammenheng med utfallet av Uruguay-runden.

Jeg vil gjerne også få si litt om fiskerispørsmålene, som har vært mye framme i det siste. De ble drøftet på forhandlingsmøtet i Bern 8. november. Fra EFTAs side ble det sterkt understreket at markedsadgang for fisk og fiskeprodukter var en forutsetning for en balansert EØS-avtale, og at EFs kobling av markedsadgang og adgang til ressurser var uakseptabel.

EFs forhandlingsleder fremholdt at fisk var i ferd med å bli et mer delikat problem enn landbruk internt i EF. I EF ønsket man også å sette fisk inn i en bredere ramme ut fra hensynet til økonomisk og sosial utjevning. Dette kunne bety at markedsadgang for fisk ville bli vurdert i sammenheng med bedre markedsmuligheter i EFTA for landbruksvarer.

EF uttrykte forståelse for Islands særlige stilling på grunn av den store avhengigheten av fiskerisektoren. Fra islandsk side er det, som dere kjenner til, gjentatte ganger fremholdt at dersom man ikke kommer fram til en for Island tilfredsstillende ordning for fisk, er de beredt til å blokkere forhandlingene eller endog gå ut av disse. Fra norsk side har vi klart sagt fra at vi ikke kan godta en særbehandling av Island i forhandlingene.

Drøfting av fiskerispørsmålene ble videreført i forhandlingsgruppe I 14. november. EF la her igjen vekt på at fiskeriområdet både var ekstremt vanskelig og samtidig et veldig viktig element i EØS-forhandingene. Etter interne drøftelser i EF kunne kommisjonen legge fram følgende posisjon, i gruppe I:

1. EFTA hadde lagt fram krav om full frihandel i EØS. I lys av de store forskjellene i EFs og EFTA-landenes fiskerisystem var det ikke mulig å oppnå full frihandel i EØS. EF var beredt til å forhandle om forbedringer i handelsbetingelsene, dvs. forhandle om visse tollreduksjoner. En ville der legge fram konkrete forslag.

(EK)

2. Det måtte i forhandlingene finnes fram til en tilfredsstillende kombinasjon mellom handelsinteressene og fiskeriinteressene.

3. Spørsmålet om økonomisk og sosial utjevning måtte trekkes inn også i fiskerisammenheng.

EF ville arbeide konstruktivt for en pakkeløsning som bestod av en kombinasjon av disse elementene.

EFTA la da på sin side vekt på at det var viktig å oppnå snarlige fremskritt på dette området, og la vekt på følgende:

1. EFTAs krav om full frihandel i EØS ligger fast.

2. Det er store interesser involvert på EFTA-siden, hvor spesielt ett land er helt avhengig av denne sektoren. Forhandlingene på fiskeriområdet er følgelig viktig for balansen i EØS-avtalen.

3. En felles EFTA/EF-ekspertgruppe ble foreslått for å klargjøre alle aspektene på fiskerisektoren, herunder prisarrangementer, veterinærbestemmelser, landingsrettigheter m.v. Spesielt vil man måtte konsentrere seg om de handelsrelaterte forhold, altså markedsadgang.

EF aksepterte å etablere en ekspertgruppe under forutsetnign av at den ikke skulle ha noen forhandlingsfullmakt. Det har den selvfølgelig ikke - jeg vil gjerne understreke det. Forhandlingene skal føres i forhandlingsgruppe I og høynivågruppen.

Utviklingen viser at fiskerispørsmålene vil bli politisk veldig sensitive i forhandlingene videre. EF har imidlertid dempet ned noe koblingen til ressursadgang. Det antar vi har sammenheng med at internt i EF synes det kun å være Portugal som har støttet Spanias svært aggressive linje, der det inngikk kvotekrav både til Norge og til Island. Men det syns samtidig å være grunnlag for en viss bekymring når det gjelder utviklingen på markedsadgangssiden, som jo er viktig for EFTA. Ifølge våre opplysninger skal enkelte EF-land med en betydelig egen fiskeforedlingsindustri ha gått imot at en i EØS skal fremforhandle frihandel for fisk. Jeg finner også grunn til å gjenta det fiskeriministeren nylig uttalte på møte i Norges Fiskarlag, at det fra norsk side ikke kommer på tale å avstå fiskeriressurser i bytte for markedsadgang.

Som det vil ha fremgått av redegjørelsen, er det ikke noe enkelt forhandlingsbilde som avtegner seg. Det er positivt at det på ny, etter EFTA-utspillet på Bern-møtet og EFs utenriksministermøte

(EK) forrige uke, er kommet bevegelse i posisjoner som var fastlåste. Det er selvfølgelig også en fordel med sikte på den politiske avklaring vi nå arbeider mot, at de fleste viktige forslag nå er på bordet, slik at vi etter hvert kan danne oss et bilde av hvilke elementer som eventuelt kan inngå i en pakkeløsning.

Men jeg vil advare mot å undervurdere de problemer som gjenstår, om da noen ville gjøre det. Det er mange og vanskelige spørsmål, som det skulle ha fremgått, og det omfattende forslag på landbruksområdet som EF la fram forrige uke, har ikke gjort situasjonen enklere. Det vil kreve tid å få fram EFTA-landenes reaksjoner på dette, og vi må også først ha avsluttet Uruguay-runden i GATT, mener vi, som jeg sa.

Når man ser på hvor kort tid som gjenstår til årsskiftet, kan man med rette spørre seg om det er realistisk å få ting på plass i tide for det ønskede politiske gjennombrudd i desember. Vi vet også at kommisjonen og EFs øvrige organer vil være særdeles hardt belastet arbeidsmessig med forberedelser til toppmøtet og traktatkonferansen i Roma samt avslutningene i GATT-forhandlingene, som jo er en belastning for alle land som er med. Men det er likevel verdt å arbeide for et gjennombrudd så lenge vi kan basere oss på at dette også er EFTA-landenes og kommisjonens ønske.

Jeg vil gjerne si til slutt at om vi på denne bakgrunn likevel ikke skulle lykkes og det politiske gjennombrudd ikke skulle komme før f.eks. januar neste år, burde ikke dette få negative konsekvenser for det videre forhandlingsforløp og mulighetene for at avtalen kan tre i kraft fra 1. januar 1993.

KACI KULLMANN FIVE: Jeg synes det er meget gledelig å få bekreftet og utdypet det handelsministeren også sa i Stortinget på torsdag, hva gjelder den vilje til fleksibilitet og den økte positive holdning man nå ser i både medlemslandene og, så vidt jeg forstår, også i kommisjonen etter det uformelle møtet i Bern. Dette var hovedpoenget med møtet, og det er gledelig å se at det synes å ha slått til og lykkes. Selv om vi selvfølgelig ennå ikke har fått dokumentert sluttresultatene, avtegnes det vel helt klart i handelsministerens redegjørelse i dag at dette var både viktig og nødvendig, og at det har økt mulighetene for å få en omfattende avtale raskt, og at det også har økt mulighetene for å få til et politisk gjennombrudd "rundt årsskiftet", som er det uttrykket som er brukt, for å ha den lille åpningen handelsministeren bad om til slutt når det gjelder det helt konkrete, datofestede tempoet.

(EK) Fra vår side gir vi full støtte til de bevegelser som er gjort for å vise fleksibilitet, uten at man verken her og nå eller i det forrige møtet har drøftet detaljene i fleksibiliteten. Det regner jeg med at vi kommer tilbake til.

Så til spørsmålene om landbruk og fiskeri. Også der kan jeg gi full støtte til den linje som Regjeringen her har gitt uttrykk for. Jeg vil presisere at i forhold til toll og kvantitative restriksjoner synes det for meg å være meget ufornuftig dersom EFTA-landene skulle la seg lokke inn i en debatt om dette nå, noen få uker - knapt to uker - før man etter planen skal påbegynne de avsluttende forhandlingene i Uruguay-runden - vi får jo se om man lykkes med det. Jeg føler ikke at det skulle være noe i veien for å kjøre den linjen som jeg forstår at både den norske regjering og de øvrige EFTA-landenes regjeringer er enige i.

Jeg kunne imidlertid kanskje tenke meg å spørre om det her ligger noen nyanser i holdningene til håndteringen av landbruksspørsmålene, og hvorledes opptrer svenskene i dette bildet? Jeg spør selvfølgelig med bakgrunn i kampen med svenskene om nordiske posisjoner i forhold til nettopp Uruguay-runden.

Så vil jeg også gjerne spørre om noe som jeg ikke fikk helt tak i: EØS-domstolen, som handelsministeren var så vidt innom. Jeg oppfattet det dithen at det var en viss positiv bevegelse fra kommisjonens side. Den har jo hittil blankt avvist å snakke om en felles EØS-domstol. Jeg ville bare gjerne få utdypet litt hvilken form for bevegelse og signalgivning som nå ligger i dette fra kommisjonens side.

La meg også spørre om det nå ligger i denne betingede vilje til å gå bort fra de permanente unntakene, noe forbehold fra de andre EFTA-landene? Hva f.eks. med Island på dette feltet? Og ligger det f.eks. noen forbehold på siden finansinstitusjoner, det være seg fra norsk side eller fra andre EFTA-lands side i dette bildet?

KÅRE GJØNNES: Jeg har to-tre spørsmål. Det første går på uttrykket "varige unntak". Hvis jeg oppfattet handelsministeren riktig, ble det uttrykt også i dag at det bare var på ett område det ble reist krav om varige unntak fra den forrige regjeringen. Jeg vil gjerne ha det presisert, og om jeg oppfatter det riktig eller ikke, i og med at det har vært reist en del spørsmål nettopp omkring disse forhold, også i den debatten som var i Stortinget.

(EK) For min egen del føler jeg det nokså vesentlig å ha visshet for hva som var den riktige formuleringen og de riktige posisjonene på det tidspunktet.

Ellers la jeg merke til at handelsministeren brukte veldig sterke formuleringer omkring miljø. Det ble uttrykt at det ville være nærmest avgjørende for den norske regjering å få gjennomslag for de posisjonene vi hadde på det området. Jeg syns det er veldig betryggende at Regjeringen har lagt seg på det nivået når det gjelder nettopp dette området.

En ting som ligger helt opp til retten til å opprettholde og videreutvikle høyere standarder, er muligheten for grensekontroll for varer som eventuelt har en lavere standard enn vi har. Disse varene vil konkurrere på vårt marked med de varer vi måtte produsere, hvor vi har et høyere krav til kvalitet. På hvilken måte er disse kravene blitt fremmet, og hvordan står de i forhold til også EFs holdninger? Jeg for min del ser det som helt umulig å holde de to tingene fra hverandre hvis vi skal kunne leve med det. Det vil jeg gjerne ha en utdyping av.

Så et spørsmål til det som er kommet opp de siste dagene, som går på kravene på jordbrukssiden, som representerer et antall på omkring 70 produkter. Jeg vet ikke om det er mulig å få en oversikt over hvilke produkter det som helhet går ut på? Det kan ha interesse når vi skal jobbe videre med dette. Jeg trenger ikke å få listet dem opp her, men jeg går ut fra at vi kan få tilgang på dem senere.

Jeg syns for så vidt også det var ganske betryggende formuleringer som ble brukt i forhold til det som har med fisk å gjøre, om koblingen mellom markedsadgang og ressursadgang, og de sterke ord som er kommet til uttrykk fra fiskeriministeren, som også - så vidt jeg forstår - er Regjeringens holdning i forhold til de posisjoner vi er inne i. Jeg må også advare mot at en her legger seg på en linje med en kobling av landbrukssiden og fiskerisiden. Det tror jeg vil kunne møte på betydelige problemer i den videre prosessen.

Jeg vil gjerne ha utdypet de spørsmålene jeg hadde til å begynne med i innlegget.

KJELL MAGNE BONDEVIK: Jeg merket meg også det referatet som er gitt fra Bern-møtet, om at EFTA signaliserer vilje til å vurdere de bestemmelser fra norsk side som behandler nordmenn og utlendinger ulikt, altså konsesjonslovgivningen. Jeg regner med at når Regjeringen har vært med på å gi et slikt generelt

(EK) signal, som jo av EF naturlig nok vil bli tolket som et signal om at vi kan komme til å oppgi disse såkalt diskriminerende bestemmelser, må også Regjeringen ha dannet seg et bilde av at disse kan erstattes med tilfredsstillende alternativer, eller i hvert fall alternativer som langt på vei tilgodeser de samme hensyn som de någgjeldende bestemmelser gjør. Jeg vil gjerne be handelsministeren utdype litt hvilke alternativer en så tenker seg.

Jeg er klar over at statssekretærutvalget ikke er ferdig med sitt arbeid, og jeg har respekt for at det må få fullført det før en i detalj kan si hvilke alternativer en vil bygge opp. Men jeg regner med at Regjeringen ikke ville gitt et slikt signal uten at en hadde dannet seg et bilde av hvilke alternativer en kunne bygge opp, og at disse på en tilfredsstillende måte kunne ivareta nasjonal kontroll.

Når jeg nevner dette litt spesielt nå, er det særlig med tanke på våre finansinstitusjoner, og vi er vel alle klar over at disse er i en særlig utsatt stilling. Jeg må personlig si at jeg er mer bekymret for deres konkurransesituasjon enn jeg er for det meste av norsk industri. Hvis handelsministeren kunne si noe om det, er jeg derfor spesielt interessert i hva en har gjort seg av tanker for at norske nøkkelfinansinstitusjoner kan møte den åpne konkurransen uten eventuelt diskriminerende bestemmelser i et EØS-marked. Det var det ene spørsmålet.

Det andre spørsmålet går på det handelsministeren var inne på det når det gjelder monopoler. Handelsministeren gikk spesielt inn på Medisinaldepotet, og jeg skal ikke si noe mer om det nå. Men når det gjelder Vinmonopolets stilling, sa ikke handelsministeren - hvis jeg fulgte godt nok med - noe spesielt om det. Det har vært en tidligere posisjon fra norsk side - og det har vært referert både i denne komite og i Stortinget i plenum - at polet står i en særstilling og må opprettholdes. Jeg vil gjerne vite om det også er denne regjerings posisjon, eller om det er gitt noen andre signaler på det punktet. Og for å komme litt inn på begrepsbruken som også Gjønnes var inne på: Hvis en fortsatt har den posisjon at Vinmonopolet skal opprettholdes og dette ikke harmonerer med EFs regelverk, kan det da defineres som noe annet enn "unntak" hvis vi skal opprettholde det? For meg er ikke ordbruken det viktigste, men realiteten. Jeg er mer opptatt av hvilken posisjon Regjeringen akter å kjempe for.

Så til slutt et område som handelsministeren ikke var inne på nå, men som vi sikkert får anledning til å komme tilbake til. Jeg tenker på petroleumssektoren, konsesjonspolitikken, levering til offshore-

(EK) virksomheten osv. Har denne regjering hatt noen gjennomgang på det området i forhold til EFs regelverk og de krav vi her kan regne med å møte? Har en kartlagt om en her kan komme til å stå overfor betydelige vanskeligheter?

ANNE ENGER LAHNSTEIN: La meg først generelt si at også denne redegjørelsen bekrefter at forhandlingene tar en vending som Senterpartiet ikke kan ta ansvaret for. Jeg sier det fordi det jo kan hende at jeg ikke får kommentert alle vurderingene, og om jeg da ikke har sagt noe, vil jeg ikke at det skal bli tatt til inntekt for at jeg har støttet opp om det opplegget som nå foreligger. Det var jo en forholdsvis omfattende redegjørelse vi fikk, og det er det sikkert behov for.

Jeg forstår at dette Bern-møtet har innfridd det som var flertallets opplegg, nemlig å gi uttrykk for fleksibilitet fra EFTA-landenes side. Jeg syns det er grunn til å merke seg at det faktisk ikke er alle EFTA-land som har gitt opp alle krav om unntak, men at Sveits fortsatt står på ett unntak. Det ble fremstilt slik tidligere at alle EFTA-landene unntatt Norge var kommet i en posisjon hvor en var villig til å gi opp alt. Jeg beklager at vi har gitt opp konsesjonslovgivningen, men ser at vi har et flertatt mot oss på det.

Det jeg også syns er litt forvirrende, er at det fremstilles som om fleksibiliteten og oppgivelsen av krav om varige unntak skal utløse en større vilje fra EFs side til å gi opp noe på det institusjonelle området. Jeg syns EFTA-landene her virker forholdsvis smålåtne, for det å skulle ha noe innflytelse, burde være en helt opplagt ting, og ikke noe man søker ved å selge ut alle krav om varige unntak.

Jeg merket meg også at det ble sagt at EFTA-landene nå skulle legge fram forslag og ordninger om overgangsbestemmelser og sikkerhetsklausuler. Det hadde vært litt interessant å få en konkretisering av hva man her egentlig tenker seg.

Så til det som går på rett til høyere standarder på helse, sikkerhet og miljø. Her er det et skifte av ord. Det forekommer meg at når det var så viktig å få bort krav om varige unntak, har det en spesiell begrunnelse fra EFs side. Men samtidig er jeg også glad for handelsministerens vektlegging av dette. Jeg syns det er viktig at man har klart for seg at det betyr noe for grensekontrollen og for tolkningen av konkurransereglene. Når vi nå går inn for en domstolsordning på dette, er det viktig å ha klart for seg - når det presiseres igjen at man ikke skal få

(EK) proteksjonisme og en vridning på grunn av at man bruker høyere standarder på helse, sikkerhet og miljø nærmest som en unnskyldning - hvilke ordninger det dreier seg om. Vi må bygge opp et forsvar for at det faktisk skal være høyere standarder på helse, sikkerhet og miljø, slik at vi ikke bare finner oss i noen ord nå som kan virke greie nok, men så i neste omgang viser det seg egentlig at man ved domstolsavgjørelser ikke har noen særlig respekt for den slags ordninger.

Så til Medisinaldepotet. Jeg syns det er interessant at den nye handelsministeren siterte fra den forrige handelsministers redegjørelse i komiteen 21. mai, og også det som ble lagt fram i Stortinget etterpå. Jeg husker veldig godt da den forrige handelsminister la dette fram i denne komiteen i mai. Jeg husker også lederens oppsummering etterpå - ikke ordrett - men jeg mener helt klart å kunne peke på at lederen i komiteen etter et ganske godt forsvar for Medisinaldepotet og den ordning som vi har her i landet, nærmest advarte regjeringen mot å gi opp Medisinaldepotet, under henvisning til stortingsflertallet. Jeg satt her - og jeg sier dette for referatet - og nikket til lederen i komiteen, men tok dessverre ikke ordet for å si at jeg var enig med lederen på det punkt. Men jeg gikk ut fra at man fra regjeringens side tok det signalet, som altså ikke ble tilbakevist, i hvert fall ikke av meg. Jeg oppfattet det som en oppsummering fra lederen i komiteen, som da var Gro Harlem Brundtland.

Jeg tar det som et signal på et den nye regjeringen ønsker å følge opp den holdningen som Arbeiderpartiets parlamentariske leder den gang gav uttrykk for i denne komiteen, når handelsmininsteren nå viser til at den nye regjeringen ennå ikke har hatt tid og anledning til å se på Medisinaldepotet. Jeg vil bare i klartekst si at jeg syns det er galt å gi opp en ordning som er helsemessig godt begrunnet, og som mange land i Europa og verden for øvrig misunner oss, og som Verdens Helseorganisasjon har sett på fordi man mener dette er en god måte å styre dette området på.

Hvis det skal være et signal fra Senterpartiet til Regjeringen om Medisinaldepotet, er jeg fornøyd hvis Regjeringen signaliserer at man vil vurdere dette på nytt, og jeg håper at man kan finne ordninger på dette området.

KOMITEENS LEDER: Vi må vurdere nøye heretter hvorvidt et nikk skal kunne protokollføres.

(EK) FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN: Jeg kan ikke la være å komme med en bemerkning når det sies at mange andre land i verden misunner oss Medisinaldepotet. De har nå hatt 30-40 år på å kopiere oss, men så vidt jeg vet, er det ingen som har følt seg fristet til å gjøre denne "utmerkede" ordning til sin egen.

Når det er snakk om Medisinaldepotet, tror jeg det er vesentlig at man her får gjort det klart at det ikke har noe med Legemiddelkontrollen å gjøre. Alle land har en legemiddelkontroll, og det skal selvfølgelig (GSR) fortsette. Det er bare et spørsmål her om det skal være et importmonopol og et engrosmonopol. Da må man spørre: Hva er egentlig den helsemessige begrunnelsen for å ha et medisinaldepot når vi ikke kan fortsette med den samme kontrollen med legemidler? Jeg forstår det ikke. Jeg synes det er greit at det blir presisert når akkurat denne diskusjonen bringes på banen.

Tilsvarende vil jeg si når det gjelder Vinmonopolet. Her snakkes det om at vi ikke kan beholde Vinmonopolet. Så vidt jeg forstår, må det helsemessige aspekt ved Vinmonopolet ligge i detaljmonopolet, altså vinmonopolutsalgene, som skal kontrollere alt salg til publikum. Hvorvidt importen foregår sentralisert via Vinmonopolet eller gjennom grossisten, forskjellige importører, som så selger til Vinmonopolet, kan jeg ikke skjønne har noen edruskapsmessig nytte. Her må man sondre mellom Vinmonopolet som importmonopol, engrosmonopol og detaljmonopol, slik at man får en litt mer ryddigere debatt enn det Bondevik la opp til i denne forbindelse.

Så var det dette med helse, sikkerhet og miljø. Det må være på det rene - så vidt jeg forstår - at vi aldri helt autonomt og selvstendig vil kunne definere hva som er helse, sikkerhet og miljø. Det er et rettsspørsmål som må avgjøres av en domstol eller noe av domstollignende karakter. Vi kan ikke tro at vi selv skal kunne definere hva som er helse og miljø, og hva som er handelsvridende påfunn. På det området må vi derfor se i øynene at vi mister selvråderetten.

Så til dette som Bondevik nevnte om å oppgi diskriminerende konsesjonslover og isteden innføre andre bestemmelser som ivaretar kontrollhensyn. Det ligger liksom stadig under at vi skal kunne erstatte åpne, diskriminerende lover med lover som på en eller annen måte gir adgang til å ivareta de samme hensyn. Den tanken tror jeg rett og slett vi kan oppgi med en gang. Det blir ganske klart at vi hele tiden må begrunne helt åpent at man her har bygd på rasjonelle helsemessige, sikkerhetsmessige og miljømessige hensyn, og det er en domstol som vil avgjøre om det skal godtas. Det å lage en slik erstatningsmur for denne konsesjonslovgivningen

(GSR)

tror jeg er lite realistisk. Iallfall er det ikke særlig vennlig overfor folkeopplysningstanken.

Så til dette med fiskeressursene. Jeg må si at dette høres temmelig vanskelig ut, hvis det er alvorlig ment at EF forlanger adgang til våre fiskeressurser, og at vi forlanger frihandel, og at Island også vil stå på frihandel. Hvis de ikke får det, trekker de seg ut, og vi sier at vi står på Islands side i denne saken. Jeg må si at dette virker temmelig vanskelig. Jeg vil spørre handelsministeren om hun virkelig tror at EF mener alvor med å kreve adgang til våre fiskeressurser som vilkår for frihandel på fisk?

JOHAN J. JAKOBSEN: Et par punkt i tillegg til det Anne Enger Lahnstein har tatt opp.

Jeg har innledningsvis lyst til å ta opp en sak jeg har tatt opp ved et par andre anledninger, nemlig dette begrepet "det gjenstod bare et unntak." Hvis vi ser på det som gjenstod når det gjelder spørsmålet om kapital og etablering, vil jeg understreke at det er et ganske bredt og vidt felt, det omfatter et meget stort saksfelt innenfor hele spekteret av ressursforvaltning, næringspolitikk og finansinstitusjoner. Jeg vil advare mot denne bagatelliseringen av at det gjenstår bare ett unntak.

Jeg viser til hva handelsministeren sa i erklæringsdebatten om dette med helse, sikkerhet og miljø, hvor det ble sterkt presisert at dette ikke innebar en terminologiendring, at det ikke innebar noen realitetsendring i forhold til de krav som vi stod på tidligere. Hvis vi ser på posisjonen ved regjeringsskiftet, vil jeg likevel påstå at hvis vi tar til etterretning at det for det første ikke var noen realitetsendring i det som hadde med helse, sikkerhet og miljø å gjøre, og for det andre at hele spekteret av unntak innenfor kapital og etablering fortsatt står ved lag, så omfatter dette i sum faktisk ganske mye - bare så det er sagt.

Når det gjelder landbruket, må jeg si at jeg er veldig overrasket over hvor omfattende disse kravene, utspillene, fra EF er. Det eiendommelige er at dette er spørsmål som det også forhandles parallelt om i GATT-sammenheng og i Uruguay-runden. Jeg kan ikke forstå det annerledes enn at det vil forstyrre hele GATT-prosessen hvis dette nå også skal kastes inn som en del av en EØS-avtale. Jeg må si at her burde alle EFTA-land som deltar i GATT-prosessen, kunne samles om det felles standpunkt at dette er spørsmål som en ikke tar opp i

(GSR)

forbindelse med EØS-avtalen, og at en der kun begrenser seg til det som har vært forutsetningen, nemlig at en ser nærmere på en del bearbeidede landbruksprodukter.

Når det gjelder fisk, er jeg veldig glad for at handelsministeren nå markerer den faste norske holdningen vi har hatt til dette, og hun brukte et så sterkt ord som "uakseptabelt" når det gjelder den antydede kobling som har vært framme. De sterke uttalelsene som fiskeriministeren kom med nylig, tar vi også som et klart uttrykk for at dette er en forhandlingsposisjon som Norge vil stå fast på.

Jeg synes det var litt interessant det som Fridtjof Frank Gundersen sa til slutt i sitt innlegg. Det rører ved noe av hovedpoenget når det gjelder dette med de bestemmelsene som er knyttet til konsesjonslovgivningen, nemlig at det ikke er lett, slik det er antydet, å finne andre omgrep og andre virkemidler innenfor dette spekteret som på en måte skal erstatte de gjeldende lovbestemmelser, når vi vet at det EF først og fremst er opptatt av, er praktiseringen. EF vil ikke akseptere en praktisering som virker diskriminerende, som alternativ til lovbestemmelser som virker på samme måte, hvis det er slik at noen tror at en skal løse et politisk problem og et forhandlingsproblem i forhold til EF ved å vri dette over på andre omgrep hvor en forutsetningsvis skal oppnå det samme.

Helt til slutt har jeg lyst til å ta opp et spørsmål som kanskje er av mer politisk og forhandlingsstrategisk karakter. Vi skal ta på alvor det handelsministeren nå sa om at vi ikke skal undervurdere problemene, og at en ikke har et enkelt forhandlingsbilde foran seg. Handelsministeren nevnte en del områder som har komplisert forhandlingsbildet. Hun nevnte landbruk og dette med det institusjonelle og legale. Det er helt klart at når det gjelder realiteten og spørsmålet om reell innflytelse, som har vært et ufravikelig krav fra EFTA så langt, så er det ennå egentlig ingen åpning fra EFs side når det gjelder det spørsmålet. Jeg viser også til at handelsministeren brukte ordet "uakseptabelt" om en del av de krav som EF har stilt på det fiskeripolitiske området. Dette må da tolkes dit hen at en ikke kan se for seg som et bombesikkert resultat av det en nå er med på, at en kan komme fram til en SØS-avtale. Når jeg nevner det, er det fordi det så ofte i debatten blir uttalt at det ikke finnes noe alternativ til en EØS-avtale, og vi som har stilt oss kritisk til at viktige posisjoner er oppgitt, blir veldig ofte stilt nettopp det spørsmålet - hvilket alternativ er det? Og hvis det er slik at forhandlings-

(GSR) situasjonen er så vanskelig som handelsministeren nå beskriver, at handelsministeren faktisk finner grunn til å understreke overfor den utvidede at en ikke må undervurdere problemene, så vil jeg på Senterpartiets vegne advare mot at en så sterkt som en har sett eksempler på hittil, snakker så tydelig om at det finnes ikke noe alternativ. Vi må komme fram til en løsning, og det er ikke noe alternativ til det, hevdes det,

Jeg kan ikke se det annerledes enn at Norge og de andre EFTA-landene stiller seg selv i en veldig vanskelig forhandlingsposisjon hvis en går til forhandlingene og samtidig utbasunerer til omverdenen at vi ser ingen annen løsning enn en omfattende EØS-avtale. Det er en dårlig forhandlingsstrategi og skaper overfor forhandlingsmotparten inntrykk av at en ikke ser noen annen løsning enn å komme fram til en omfattende avtale. Det gir ikke forhandlingsmotparten noen større lyst til å vise ettergivenhet på de områder som i dag står fast som meget problematiske. Dette som en vennlig anmodning til de som uttaler seg sterkest i retning av at det ikke finnes alternativ - det må jeg slå fast er en dårlig forhandlingsstrategi.

PAUL CHAFFEY: Vi ville foretrukket om Regjeringen kunne ha kalt en spade for en spade, altså at man når man forlanger varige unntak, kaller det varige unntak, istedenfor å gjøre dette til en debatt om ord.

Både i forhold til helse, sikkerhet og miljø og i forhold til konsesjonslovgivningen tror vi at hvis vi følger Bondeviks linje, er det for så vidt greit at man bytter ord og oppnår det samme, men jeg tror at Fridtjof Frank Gundersen har rett i at det er realitene man vil være mest oppfatt av fra EFs side, og at det egentlig ikke hjelper å skifte navn. Det ligger en realitetsendring under, ellers hadde det ikke vært noen vits i å gå over fra å kalle det varige unntak til å kalle det for sikkerhetsklausuler.

Handelsministeren sa at det er avgjørende at vi får tilfredsstillende ordninger for helse, sikkerhet og miljø, og der er både ordet "avgjørende" og ordet "tilfredsstillende" nokså viktig. Når det gjelder uttrykket "avgjørende", går jeg ut fra at det betyr at man bryter forhandlingene hvis man ikke får det man vil, men da er spørsmålet: Hva ligger i ordet "tilfredsstillende" når det gjelder helse, sikkerhet og miljø? Den konflikten jeg synes Regjeringen undervurderer, og som også den forrige regjring undervurderte, er konflikten mellom helse, sikkerhet og miljø og prinsippet om fri bevegelse av varer. Man vil i mange situasjoner oppleve

(GSR) en konflikt mellom de to prinsippene. En god miljøpolitikk forutsetter at man kan hindre den frie varesirkulasjon i mange situasjoner. Jeg synes ikke Regjeringen har noe svar på hva som er viktigst dersom man står overfor en slik konflikt. Er det slik at prinsippet om gjensidig godkjenning av varer som EF bygger på, vil gå foran, eller er det slik at miljøhensyn vil gå foran? Et annet spørsmål som har tilknytning til dette, er om man på ensidig norsk grunnlag kan forlange unntak for helse, sikkerhet og miljø uten å gå gjennom EFTA og uten å få en domstolsgodkjenning eller en domstolsavgjørelse dersom noen skulle dra oss inn i en rettssal på grunn av de unntakene vi krever?

Handelsministeren sa at man la opp til ordninger med spesielle prosedyrer for å innføre nye unntak for helse, sikkerhet og miljø. Det ville vært interessant, synes jeg, å få vite mer om hva slags spesielle prosedyrer dette dreier seg om, og hvem det da eventuelt er som skal godkjenne våre nye, strengere regler når vi bestemmer at vi vil ha dem.

(SL) Vi vil også gjerne vite hva som nå ligger i krav i forhold til Medisinaldepotet. Det ble signalisert i juni at dette var et problemområde. Er det nå slik at man har gitt opp kravet om å ha Medisinaldepotet som et statsmonopol, og hva ligger i de overgangsordningene som blir utredet? Jeg kan heller ikke se at vi fra SVs side noen gang har gitt noe klarsignal for, at man har vært enig i, at man skal legge ned Medisinaldepotet eller slutte å ha det som et statsmonopol, og jeg er enig med Anne Enger Lahnstein i at det i den oppsummeringen som komiteens leder gjorde, lå mange spørsmål og forbehold.

Offshoresektoren - der lurer jeg på hva den videre gangen er. Så vidt jeg skjønner, har den nye regjeringen nå utsatt denne problemstillingen. Når vil Regjeringen komme med en vurdering av hva det vil bety å gi opp diskriminerende lovgivning i forhold til offshore? Og når vil vi eventuelt bli avkrevd et standpunkt i forhandlingene med EF på dette området?

Så til slutt: Det er noe med logikken i måten dette blir framstilt på som jeg ikke forstår. På den ene siden framstiller Regjeringen det nå som om den forrige regjeringen var en bremsekloss i EFTA når det gjaldt EØS-forhandlingene, at man på en rekke områder krevde unntak som det var umulig å få gjennomslag for. På den annen side sier man at det egentlig ikke er noen endringer i Regjeringens forhandlingsopplegg, men at det bare er i forbindelse med de diskriminerende konsesjonsreglene på noen få områder man har endret forhandlingsposisjon. Jeg må si at vi fra SVs side oppfatter denne endring av politikken som en klar realitetsendring i forhold til det den forrige regjering stod

(SL) for. Vi oppfatter det slik at man både i språkbruk, i framstilling, og vi har mistanke om også i forhold til hva som ble sagt av forhandlerne våre, har løpt bort fra de unntakene som jeg var overbevist om at lå i forhandlingene fra den forrige regjeringen, selv om man kanskje brukte andre ord.

KOMITEENS LEDER: Når Gunnar Berge nå har hatt ordet, har alle partier hatt anledning til å ytre seg. Jeg har to - tre til på lista, men jeg vil foreslå at vi etter Gunnar Berge slipper til handelsministeren, med den oppfordring at de som deretter får ordet, snevrer litt inn - i den grad det ikke er en uhøflig anmodning. Jeg tror nemlig noen av dem bad om replikk til tidligere innlegg, og det kan de selvfølgelig da få anlending til.

GUNNAR BERGE: Jeg oppfatter dette møte først og fremst som et oppdaterings- og oppklaringsmøte, og at handelsministeren og Regjeringen ikke i og med dette møtet ber om vurdering av nye forhandlingsfullmakter, fullmakter til å flytte forhandlingsposisjoner. Jeg registrerte ikke at det ble bedt om det i det hele tatt i handelsministerens redegjørelse.

Jeg vil gjerne si helt generelt, ettersom det har funnet sted visse utskiftninger i denne komite, og vet at de er synspunkter som deles av andre partier som er representert i Stortinget, at det er viktig å bli orientert i forkant av viktige møter, begivenheter som finner sted i den forhandlingsprosessen man nå er inne i. Jeg finner grunn til å presisere det her. I tillegg er det selvfølgelig viktig å bli oppdatert i etterkant av viktige møter, slik at man har mulighet til å følge med hele veien. Men alle redegjørelser fra Regjeringen som kan gis i åpne stortingsmøter uten at det skader norske interesser, norsk forhandlingsposisjon, bør gis i åpne møter, for en skal være klar over at karakteren av denne komite lett skaper store problemer i forhold til Stortinget for øvrig. Jeg finner grunn til å understreke det nå. Kan redegjørelsen like godt holdes i åpne stortingsmøter, bør det skje. Det har bl.a. å gjøre med vår mulighet til å kunne orientere bakover. Det er slik at informasjon som gis i dette forum, har vi ikke anledning til å gi tilbake til våre egne partifeller i Stortinget. Da kommer vi som har funksjon som ledere i våre grupper, i en vanskelig posisjon. - Dette var bare et generelt synspunkt som jeg syntes det kunne være hensiktsmessig å gi uttrykk for, ettersom vi nå liksom har begynt på en ny runde.

(SL) Så til konkrete spørsmål som har vært reist her, først i forbindelse med Medisinaldepotet. Jeg forstod det slik at utredningen som det ble vist til, foreligger, og spørsmålet er: Er det en utredning som er tilgjengelig også for oss som er medlemmer av denne komite? Det er jo kommet en rekke utredninger om konsekvenser ved en norsk tilknytning til EF gjennom en EØS-avtale, og jeg ville gjerne vite om også denne utredningen er tilgjengelig.

Så et synspunkt på dette med helse, miljø og sikkerhet. Man forutsetter at dette samarbeidet på samme måte som det samarbeidet man har innenfor EF i dag, skal gi muligheter for enkelte land til å gjøre det bedre enn andre. Det er faktisk slik i dag at standard på mange områder varierer enormt fra det ene landet til det andre. Hvis en legger til grunn at det vil bli situasjonen i fortsettelsen, må det landet som er i stand til å oppnå bedre standard enn andre, ha anledning til å anvende dette resultatet på en eller annen måte, bl.a. til høyere standard når det gjelder sikkerhet, helse og miljø. Noe annet ville være helt ulogisk og nesten naturstridig. Jeg har litt problemer med å forstå den diskusjonen der; at man ikke skal ha adgang til å anvende ressurser som man skaper, og gjøre det bedre enn andre land.

Når det gjelder finansinstitusjonene, vil jeg bare replisere til Bondevik at jeg tror det er et viktig poeng han der berører, men det er i høyeste grad også et aktuelt problem, helt uavhengig av våre forhandlinger om en EØS-avtale. Jeg tror at en del norske finansinstitusjoner er i en slik stilling at det er nødvendig for myndighetene, uansett, å se alvorlig på hva som er nødvendig å gjøre. Gjør man det, vil det kanskje også styrke disse institusjonene i en situasjon hvor vi har inngått en EØS-avtale.

Petroleumssektoren er nevnt som et problem-område. Jeg vil stille spørsmålet: Kan ikke det tenkes å gjelde også andre deler av vår energipolitikk, det går bl.a. på forvaltningen av våre vannkraft-ressurser. Jeg vil spørre konkret om også det er et tema som gjøres til gjenstand for nærmere vurdering av Regjeringen.

KOMITEENS LEDER: Det ble mange spørsmål. Jeg tror det er formålstjenlig at handelsministeren tar en svarrunde nå.

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Jeg vil da ta spørs-målene i den rekkefølgen de kom.

(SL) Det var først Kaci Kullmann Five som spurte om EFTA-landenes holdning til det utspill som er kommet om landbrukspolitikken. Mitt inntrykk er at den er helt enstemmig. Jeg har hatt kontakt med min kollega både i Sverige - som du spurte spesielt om - og i Sveits. Begge har den samme holdning som det jeg gav uttrykk for i innlegget. Når du spurte spesielt om den svenske, skjønner jeg godt det. Derfor var det fra vår side svært gledelig at den svenske handelsministeren hadde samme reaksjon som vi.

Så spørsmålet om EØS-domstolen, hva er det nye der? Som jeg sa i innlegget, er det nye at kommisjonen har sagt de vil komme med et utspill med konkrete forslag. Det som har vært problemet, er at de ikke har villet komme med det før. Og komiteen kjenner jo godt vårt krav om en uavhengig EØS-domstol. Derfor venter vi spent på hva dette utspillet går ut på.

Hva med forbehold fra Islands side? Island ser investeringer i fiskeindustrien i sammenheng med fiskeriproblematikken som helhet, og har holdt det området utenfor. Der er det ikke noen lovgivning, så det er i og for seg ikke et varig unntak, men det er likevel et helt spesielt krav fra deres side.

På det første spørsmålet til Gjønnes kan jeg bekrefte at det var på ett område det var bedt om varige unntak da vi tok over. Og - det vil jeg si til Jakobsen også - det er ikke noen undervurdering av viktigheten av det problemfeltet. Det var det eneste området. At det så gjelder flere lover, er en annen ting. Det var - for å svare Gjønnes her - på det området en hadde brukt uttrykket "varige unntak".

KJELLBJØRG LUNDE: Kan vi få ei oppklaring før vi går vidare? Er det ei realitetsendring, det at ein vil gå frå prinsippet om at ein kan få lov å oppretthalde høgare standardar og ikkje ....

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Nei, det har jeg svart på tidligere. Når det gjelder det som går på helse, sikkerhet og miljø, endret den forrige regjering språkbruken etter EFTA-møtet i juni. I stedet for uttrykket "varige unntak" har en bestemt seg til å bruke "retten til å opprettholde høyere standarder" når det gjaldt helse, sikkerhet og miljø.

KJELLBJØRG LUNDE: Tyder det det same?

(SL) STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Ja, det betyr i realiteten det samme. Det skal jeg komme tilbake til.

Så var det det andre spørmsålet til Gjønnes; at en brukte sterke formuleringer når det gjaldt helse, sikkerhet og miljø. Det er fordi - som jeg også sa - at det for denne regjeringen er av avgjørende betydning at vi der finner løsninger som vi er tilfreds med. Det har Chaffey vært inne på. Jeg skal komme tilbake til hva som ligger i de begrepene.

Så spurte Gjønnes om grensekontroll. Det er avklart at vi skal opprettholde grensekontroll. Det gir oss muligheter til å avvise varer som ikke møter våre kvalitetskrav, men vi må kunne gi en begrunnelse for det, og - det ble også sagt av den forrige handelsministeren i stortingsdebatten sist torsdag - det innebærer at man også kan risikere å bli utfordret i en EØS-domstol på dette området.

Når det gjelder fiskerisektoren, har jeg vel egentlig svart på det du spurte om. Norge står helt klart på det standpunkt at vi ikke kan koble adgang til markedet mot avståelse av fiskeressurser - hvis jeg noterte spørsmålet riktig.

(EK) Så var det Bondevik som spurte om når den nye regjeringen har antydet vilje til fleksibilitet når det gjelder konsesjonslovgivningen, om en har dannet seg et bilde av om det lar seg gjøre. Vi hadde ikke tatt på oss den jobben vi nå gjør, hvis vi ikke mente at det skulle la seg gjøre. Men det som er realiteten, er at vi har holdt på bare i 14 dager, og vi har et statssekretærutvalg som jobber på spreng. Det må nok ta litt tid før en kan antyde hva som kan komme i stedet for bestemmelsene som gjør forskjell på nordmenn og utlendinger.

Det er også en realitet at utvalget må jobbe parallelt med forhandlingene, så her vil det komme - man kan kalle det - delinnstillinger, selv om en skal være forsiktig med det ordet, for det er ikke noen offentlig utredning. Men det er klart at utvalget vil legge fram sitt arbeid i - jeg holdt på å si - deler etter hvert som det blir nødvendig. Det vil ikke ta lang tid før vi har de første forslagene på bordet.

Når det gjelder Vinmonopolet, som også Bondevik spurte om, er det riktig at jeg ikke sa noe spesielt om det. Det gjorde jeg ikke fordi jeg svarte nokså utfyllende på det på et spørsmål i Stortinget i forrige uke. Realiteten i svaret gikk ut på at det er to ting, som alle her vet, som er spesielle med Vinmonopolet i forhold til denne prosessen. Det ene er at vi har monopol på detaljomsetning i Norge.

(EK) Det har fra norsk side vært sett som et helt sentralt edruskapspolitisk/sosialpolitisk virkemiddel, og det er allerede avklart at det fra EFs side ikke er satt noen spørsmålstegn ved at vi kan opprettholde det. Det er helt klart, og det gjorde jeg også klart i det svaret som jeg gav i forrige uke.

Det andre, som det er satt spørsmålstegn ved i forhandlingene, gjelder en del av innkjøpspraksisen og monopolet i innkjøp. Vi arbeider med å kartlegge ulike muligheter for å håndtere det, og det gjenstår en god del arbeid. Jeg kan ikke si mer om det enn at vi jobber på spreng med det, og vil komme tilbake til det.

Men når det gjelder det første, detaljomsetningen, som er den sentrale edruskapspolitiske delen av Vinmonopolet, er det klart at vi får opprettholde og vil opprettholde det. Vår posisjon når det gjelder innkjøpspraksisen, er den samme som den foregående regjering hadde. Vi jobber, som den gjorde, med de konkrete spørsmålene som er reist.

Flere - både Bondevik og Chaffey - var inne på petroleumssektoren. Når det gjelder petroleumssektoren som sådann, er alle kjent med at den er holdt utenfor forhandlingene, men når den kan bli berørt, er det på grunn av EFs innkjøpsdirektiver. De kan ha konsekvenser for offshoresektoren, og det er derfor vi har satt i gang en gjennomgang av hvilke problemer som kan reise seg, og hvordan vi skal håndtere dem i forhandlingene. Chaffey spurte om når man eventuelt må ha et svar. Det trenger en ikke før jul, så vi har en del tid til å jobbe med det.

Anne Enger Lahnstein sa at vi hadde fremstilt det som om EFTA nå hadde gitt opp alle krav om varige unntak. Det var en overskrift i Aftenposten. Komiteen vet veldig godt - og det var til og med fremme her da jeg var her i forrige runde, faktisk sommeren 1989 - at Sveits krevde varige unntak når det gjelder fri bevegelse av personer. Det som derfor er viktig å merke seg, er at Sveits på Bern-møtet signaliserte at de gav opp dette kravet. Det som står igjen, er, som jeg nevnte, et mindre spørsmål knyttet til investeringer i fast eiendom opp mot den tyske grensen. Det jeg også sa i mitt innlegg, er at vi har fått inntrykk av at de klarer å håndtere det hvis underforstått - ja, alle vet hva det betyr - EF kommer med skikkelige tilbud på jordbrukssektoren og når det gjelder institusjonelle forhold.

Som jeg sa, er vi bedt om å komme med konkrete forslag når det gjelder spesifikke krav og spesielle prosedyrer med hensyn til helse, sikkerhet og miljø. Det er vi i ferd med å gjøre, vi gjennomgår dette. Regjeringen har ennå ikke hatt noen drøfting

(EK) av dette i detalj - og det er også svar til Chaffey. Så fort vi har gjort det, vil vi komme til komiteen med en veldig detaljert gjennomgang av alle de spørsmålene som er oppe. Det er jo en rekke - jeg holdt på å si alt fra kjemikalier til avgasskrav og andre ting som dere kjenner til fra tidligere.

Så til Anne Enger Lahnstein og Norsk Medisinaldepot. Jeg viser til det jeg sa, som jeg brukte veldig mye tid på. Konklusjonen var at på grunnlag av at den forrige regjering hadde sagt seg innstilt på to overgangsordninger, har Sosialdepartementet utredet en del konsekvenser av å gå over til overgangsordninger. Det er foreløpig et notat til oss. Og som svar til Gunnar Berge, vil disse opplysningene selvfølgelig bli kjent, jeg kan bare ikke si i hvilken form. Det må vi drøfte med Sosialdepartementet. Sosialministeren har fått et spørsmål om dette i Stortinget på onsdag, og jeg går ut fra at hun da vil svare relativt utfyllende på dette.

For å gå tilbake til Anne Enger Lahnstein: Denne regjering har ikke hatt anledning til - og døgnet har rett og slett bare 24 timer - å gå konkret igjennom utredningene og vurdere hva som kan komme i stedet hvis en må over på andre ordninger, som opprettholder de strenge krav vi vil sette til kontroll med preparater og omsetning av preparater. Det har vi ikke hatt anledning til. Men det vil vi gjøre, og da vil vi selvfølgelig også komme tilbake til denne komiteen med vurderingen.

Fridtjof Frank Gundersen spurte om EF mener det alvorlig når de krever full markedsadgang. Det er vel kjent at det har vært uenighet mellom kommisjonen og enkelte medlemsland om dette. Vi vet alle at kommisjonen har vært veldig skeptisk til et slikt krav, men at enkelte, sørlige medlemsland, og da i første rekke Spania, har presset veldig hardt på for det. Det er tydelig i det utspillet vi har fått, som jeg nevnte, at Spania iallfall foreløpig har fått et visst gjennomslag for sitt syn. Hvor sterkt EF samlet vil stå på det, gjenstår å se i forhandlingene. Men vi får jo håpe at Gundersen får rett.

Jeg har vel svart på det Johan J. Jakobsen var inne på: Vi bagatelliserer ikke konsesjonslovgivningen.

Chaffey var inne på at det kan være en konflikt mellom de sterke krav vi setter til å opprettholde høye standarder og videreutvikle nye når det gjelder helse, sikkerhet og miljø, og harmonisering og fri passasje av varer. Han spurte også hva slags støtte vi har for dette. Det jeg sa i min redegjørelse her, er at vi har tatt til orde for at EFTA i enkelte tilfeller og i henhold til spesielle prose-

(EK) dyrer skal kunne opprettholde eller etablere nye høyere standarder enn det harmoniserte nivå. Jeg sa også - og det er et faktum - at andre EFTA-land ikke slutter helt opp om dette syn, og mener at en vanskelig kan arbeide for formuleringer i avtalen som åpner for en individuell tilsidesettelse av felles harmoniseringstiltak.

Chaffey spurte også om hvilke prosedyrer vi tenker på. Det jobber vi med. Som jeg sa, skal vi på dette feltet nå ha en grundig gjennomgang i Regjeringen. Når vi har hatt det, kommer vi tilbake til komiteen med en ganske detaljert redegjørelse om disse spørsmålene. Den endelige avveiningen som Chaffey er ute etter, er det klart vil komme en eller annen gang under forhandlingene når vi ser hva vi har på bordet av helt konkrete forslag og motkrav.

Chaffeys andre spørsmål, som gjaldt Medisinaldepotet og offshoresektoren, har jeg vel svart på.

Når det gjelder fremstillingen av forhandlingssituasjonen og det å ha løpt bort fra unntak, har jeg vel også svart på det, i og med at jeg viste til det som skjedde på ministerrådsmøtet i Gøteborg i juni. Men, som jeg også sa på torsdag, betyr ikke det annet enn at vi har en rekke konkrete krav, som jeg da redegjorde nøye for.

Det er riktig som Gunnar Berge sa, at vi med denne redegjørelsen ikke ber om noe nytt forhandlingsmandat, men vi syns det var riktig både å informere nokså i detalj om Bern-møtet og, i og med at dette landbruksutspillet er helt ferskt, å informere også om det. Jeg håper at jeg kan få anledning til å komme med en grundig gjennomgang i åpent storting den 27. november i forbindelse med den spesielle redegjørelsen om EØS.

Det var også et spørsmål i forbindelse med vannkraft. Det er et spørsmål som vil bli diskutert og vurdert i statssekretærutvalget, som ledes av Jon Ivar Nålsund.

Jeg tror jeg skulle ha svart på alle spørsmålene nå.

KOMITEENS LEDER: Talerlisten er nå lengre enn den noen gang har vært. Det er vel grunn til å anta at spørsmålene blir enda mer poengterte enn i første runde, lengden kan kanskje betraktes noe i lys av det. Fordi det er slik som handelsministeren har sagt, at en her ikke har invitert til nye realitetsstandpunkter, kan det vel i det ligge en forsiktig oppfordring om nå å stille poengterte, korte spørsmål, og la polemikken mot andre, ikke-likesinnede ligge. Erfaringsmessig er det gjerne en god del av det i denne komiteen også.

(KML) KJELL MAGNE BONDEVIK: Jeg skal under hensyntagen til det prøve å være kort.

Jeg vil heller ikke legge opp til noen omfattende debatt med Fridtjof Frank Gundersen og andre som har et helt annet syn på monopolordninger. Jeg vil bare gi ham den innrømmelsen, for så vidt også til handelsministeren, at det er klart at når det gjelder Vinmonopolet, er detaljleddet det aller viktigste. Men det betyr ikke nødvendigvis at importmonopolet er uten betydning. Hadde det vært det, hadde det ikke vært noe stort flertall når det gjaldt å få det organisert på den måten. Importleddets virkning overfor detaljleddet er ikke uten virkning for den videre omsetning. Men dette kan vi heller ta en debatt om i åpent storting. Jeg vil bare si at i og for seg skulle ikke et importmonopol stride mot likebehandlingsprinsippet hvis denne innkjøpspraksis behandlet de andre EF- og EFTA-land likt, altså ikke diskriminerte på nasjonal basis. Men jeg er klar over at det foreligger en dom i EF-domstolen når det gjelder italiensk tobakksmonopol fra en del år tilbake som tyder på at de faktisk betrakter det å ha et importmonopol som i seg selv å være diskriminerende overfor eksportører til andre land. Det synes jeg er en fortolkning som er svært problematisk. Jeg ønsker at en ikke uten videre aksepterer et slikt premiss, men går inn i dette med grundighet.

Så til konsesjonslovgivningen, som også Fridtjof Frank Gundersen var inne på her. Han sier at det ikke vil være mulig å finne erstatninger for dagens bestemmelser. Det er det vel ingen som har påstått heller. Spørsmålet er i hvilken grad en kan gjøre det slik at en på en tilfredsstillende måte ivaretar det vi har forpliktet oss på når det gjelder nasjonal styring og kontroll. Der er ikke jeg så pessimistisk som en del andre. Spørsmålet er om en kan bygge ut konsesjonsloven slik at en har en betydelig kontroll spesielt når det gjelder overdragelse av aksjemajoritet i en bedrift, enten det gjelder utlendinger eller innlendinger, og at en kan bygge ut premissene for når konsesjon gis, slik at de hensyn en må ivareta, og det en frykter bl.a. ved utenlandsk oppkjøp, kan bli tilgodesett. Det trenger ikke ha noen diskriminerende verken form eller praksis, men en kan ivareta de hensyn en ønsker på en ikke-diskriminerende måte. Men det forstår jeg ligger i mandatet til Statssekretærutvalget.

Når det gjelder helse, sikkerhet og miljø, spørsmålet om varige unntak eller annen begrepsbruk, vil jeg presisere at jeg har forstått dette slik at vi skal kunne ha høyere standarder, og vi kan eventuelt utvikle nye høyere standarder også, enn EF på de områder hvor de ikke har så høye standarder som vi ønsker. Når jeg ikke er så veldig opptatt av at det

(KML) kalles varige unntak, er det under den forutsetning at overgangsbestemmelsene her ikke er tidsavgrenset, altså at vi har rett til å ha disse høyere standardene og praktisere dem helt inntil EF-standarden på det området måtte være kommet opp på vårt nivå. Når de er oppe på vårt nivå, er det selvsagt ikke noe poeng lenger å ha særbestemmelser. Derfor er det ikke noe selvstendig poeng å kalle dette et varig unntak. På det punktet synes jeg faktisk at begrepsbruken ikke er det viktigste, men forståelsen av hva dette betyr i virkeligheten.

Her vil jeg gjerne tilbake til det spørsmålet Gjønnes stilte, og som jeg tror også Paul Chaffey var inne på. Det gjelder når dette kommer i kollisjon med Cassis de Dijon-prinsippet, altså der det er snakk om gjensidig godkjenning av nasjonalt regelverk og Fellesskapet ikke har en felles lovgivning, men bygger på den nasjonale, hvor prinsippet for øvrig er at en må akseptere det som er akseptert i det enkelte EF-land. Det er når det blir kollisjon mellom det prinsippet og det at vi har en høyere standard som er den interessante problemstillingen, ikke på de punkt hvor EF har en felles lovgivning. Jeg håper det er slik Gunnar Berge antydet, at det skulle bare mangle at vi ikke kunne praktisere det også her, og å stenge ute slike varer. Jeg er slett ikke sikker på at det er fullt så enkelt. Det er derfor jeg borrer på akkurat dette og ønsker at en her skal få maksimal klarhet. Hvis disse prinsipper kolliderer mot hverandre, hvilket har da forkjørsrett? Jeg vet ikke om en har kommet så langt i forhandlingene at en har fått det avklart, men jeg vil gjerne vite mer akkurat på det punkt.

La meg ellers bare si til slutt at jeg stusset litt over noe av det Gunnar Berge sa om at man på dette møtet bare skulle ha en oppdatering og ikke en vurdering eller råd når det gjaldt forhandlingsopplegget. Jeg ser det slik at ethvert møte her i tillegg til informasjons- og oppdateringsfunksjon også har en konsultasjons- og rådgivningsfunksjon. Det skulle bare mangle. Vi sitter her for å motta informasjon, men også for å kunne gi uttrykk for synspunkter og råd, og de signalene ligger vel i det som har vært sagt her.

KACI KULLMANN FIVE: Først til helse, sikkerhet og miljø. I debatten i åpent storting sist torsdag var også jeg innblandet i en replikkrunde, og der viste jeg til at Norge i den forrige regjeringen hadde vært spesielt opptatt av muligheten til å kunne innføre strengere nasjonal lovgivning, altså strengere enn den harmoniserte EØS-lovgivningen, men at det her i vårt krav lå inne avgrensninger i henhold til klare kriterier

(KML)

og prosedyrer, og at disse kunne utfordres for domstolen. Men jeg vil gjerne her gi et signal til handelsministeren om at vi fra Høyres side er meget opptatt av at man fortsatt står fast på denne norske posisjonen. Her står Norge praktisk talt alene, men det er en dialog med de andre EFTA-landene om dette, og dette har for den forrige regjeringen vært et viktig poeng i hele håndteringen av helse-, sikkerhet- og miljøspørsmålet.

Jeg merket meg at Chaffey hadde en omtale av Medisinaldepotet der han sa at den forrige regjeringen varslet at det var et problemområde, og det er i og for seg riktig. Men det kan kanskje bli et noe upresist uttrykk for hva jeg som handelsminister i den regjeringen gav uttrykk for her i komiteen. Der sa jeg helt presis om disse to ordningene, altså både behovsprøvingen og Medisinaldepotet:

> "Der er det Regjeringens holdning at vi nå går inn for overgangsordninger."

Jeg gjentok lenger nede:

> "Vi går på begge disse punkter inn for overgangsordninger."

Jeg tror jeg svarte minst to av spørgerne i det samme komitemøte nøyaktig det samme. Jeg sa også at Regjeringen ikke har funnet at det er mulig å argumentere ut fra de faktiske forhold som her er beskrevet i forhold til Medisinaldepotet for å få unntak, hvor det altså må være fundamentale nasjonale interesser til stede. Det kan på bakgrunn av dette ikke herske noen tvil om hva den forrige regjering mente på dette punktet. Det er riktig at det var en dialog med den nåværende statsminister om dette, og jeg sa derfor i mitt siste svar at jeg hadde merket meg dette - nå sitter jeg ikke med hele referatet, men bare min egen del av det - og det mener jeg bestemt var nettopp til Gro Harlem Brundtlands syn på Medisinaldepotet. Jeg sa videre:

> "Jeg har lyst til å understreke at vi fra Regjeringens og min side har gått meget nøye inn i dette, nettopp fordi vi har hatt som utgangsposisjon at den helsemessige siden ble sterkt understreket fra Sosialdepartementet. Men vi synes altså ikke, etter flere gangers nitid gjennomgang med fagdepartementet, at vi har fått kort som er så gode at vi mener det er mulig å spille ut disse i forhandlingene når vi står helt alene."

Vi opprettholdt med andre ord regjeringens konklusjon.

Så hadde jeg en mykere formulering i åpent storting 1. juni, men det var selvfølgelig ut fra den

(KML)

vurdering at man står ikke i åpent storting og spiller ut et forhandlingskort som Norge i det minste kan få noe igjen for i forhandlingene. Det var altså den forrige regjerings vurdering at man ikke kunne nå frem med et unntak for Norges vedkommende på dette, men vi kunne jo i det minste få betalt for å gi opp noe vi stod alene om. Derfor var formuleringen i åpent storting noe mer forsiktig enn det som helt klart var uttrykt i denne komiteen. Det var ikke bare et problemområde, men en klar melding fra den forrige regjeringen.

Jeg legger såpass vekt på dette fordi jeg også merker meg med en viss forbauselse at Senterpartiets parlamentariske leder her i dag går inn for et annet syn enn det Senterpartiet i regjering helt klart var med på. Jeg har også gått gjennom debatten fra 8. juni - debatten om min redegjørelse om disse tingene - og jeg kan ikke se ut fra en rask gjennomgang at Senterpartiet der meldte noen andre syn på Medisinaldepotet enn det jeg på vegne av den da sittende regjering hadde gitt uttrykk for.

FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN: Man må vel trygt kunne gå ut fra nå at Regjeringen har fullmakt til å selge bort både Medisinaldepotet og importmonopolet på alkohol. Det er, slik jeg forstår det, ikke noe flertall her for at man skal dumme seg ut i internasjonale forhandlinger med å påstå at dette er helt vitale nasjonale interesser, verken når det gjelder helse- eller edruskapspolitikk.

Når det gjelder Cassis de Dijon-prinsippet, som Bondevik var inne på, har det prinsippet reservasjoner bl.a. når det gjelder helse og miljø. Gunnar Berge var inne på det synspunkt at man i og for seg skulle konkurrere om å finne frem til produkter som var mest mulig miljøvennlig/helsevennlig, og at vi ikke måtte avskjæres fra å gjøre det bedre. Det er jo egentlig ikke noe problem. Spørsmålet er om vi har adgang til å stille det samme krav til importerte produkter. Det er ingenting i veien for at vi selv lager produkter som er av en bedre kvalitet. Hovedspørsmålet er om vi rett og slett kan avskjære importen og bruke denne nyvinning fra vår side til å innskrenke handelen innenfor Fellesmarkedet. Det er klart at da oppstår det et helt annet problem, og da må vi kunne dokumentere overfor en rettsinstans at det er vesentlige helse- og miljømessige farer ved de produkter vi ønsker å stenge ute i lys av at vi nå har vært så flinke å finne noe som er bedre.

Så var det forvaltningen av vannkraftressursene. Jeg har forstått det slik at det ikke er noe i veien for

(KML) etter Roma-traktaten å ha statlig eiendom, og at staten disponerer eiendommen som den vil. I den utstrekning våre vannkraftressurser eies av det offentlige, skulle altså ikke det være noe problem.

Ellers vil jeg si at Fremskrittspartiets gruppe ikke har noe imot at markedsadgang for fisk og landbruksprodukter kobles. Men det er det vel ikke så mange her som gir klarsignal til.

KÅRE GJØNNES: Det er tydelig at protokollen fra disse møtene blir stadig viktigere, og derfor er det nesten nødvendig å gi uttrykk for alle synspunkt hvis en ikke etterpå skal bli arrestert for et eller annet som en kanskje ikke har nevnt.

Jeg har merket meg at det fra Regjeringens side ved flere anledninger har blitt uttrykt at det er gitt signaler om bevegelser i posisjonene for å få forhandlingene til å gli framover. Men så vidt jeg har oppfattet, er det også blitt lagt til: med klare (GSR) forbehold. Jeg oppfatter det slik at en hele tiden her er ute etter å se helheten i en avtale som en skal komme fram til. Jeg går ut fra at dette også gjelder i relasjon til det som har med konsesjonslovgivningen å gjøre. I tilfelle Statssekretærutvalget ikke finner fram til tilfredsstillende ordninger for å ivareta det som også Arbeiderpartiet på et tidligere tidspunkt har gitt uttrykk for behov for - og de ikke finnes - vil også forbeholdet mot det kunne tre i kraft i forhold til de bevegelsene som det her er gitt uttrykk for. Jeg finner i hvert fall behov for å gi uttrykk for at jeg oppfatter de bevegelsene som har kommet i gang, ut fra slike forbehold.

Fridtjof Frank Gudnersen var ute og trakk konklusjoner på vegne av dette organ. Dem vil jeg også på grunn av protokollen ta forbehold til. Jeg har ikke oppfattet det slik at det er et klart flertall her i den utvidede i forhold til de synspunkter som Fremskrittspartiet har kommet med på det som har med alkoholpolitikk å gjøre. Jeg oppfattet det på en helt annen måte ut fra svar som handelsministeren tidligere har gitt i Stortinget når det gjelder deler av det som har med alkohollovgivningen og monopolordningene å gjøre.

I tillegg har jeg lyst til å komme med et spørsmål i forbindelse med dette med alkohol, og det gjelder alkoholreklame og reklameproblematikken i sin helhet i forhold til TV-direktivene og en eventuell harmonisering i forhold til fellesskapet på det området. Hvilke muligheter har vi til å kunne håndheve det forbudet vi har mot f.eks. alkoholreklame og tobakkreklame?

(GSR) Vil det på en eller annen måte bli problemer her i forhold til det arbeidet vi nå står midt oppe i?

Det andre spørsmålet som jeg ønsker å få utdypet litt nærmere, gjelder kravene som er kommet fra EF på jordbrukssiden, og som er listet opp i fem punkter. Det ene punktet går på en gradvis avvikling av toll, og at ordningene på disse områdene ikke må forhindres av monopolordninger. På hvilken måte kommer f.eks. kornmonopolet inn i den situasjonen og når det gjelder de kravene som reises i denne forbindelse?

ERIK SOLHEIM: Jeg er forbauset over at ulike talere bruker så mye energi på debatten om på hvilket tidspunkt norske forhandlingsposisjoner ble flyttet. Det er lett å se at dette er noe vi kan holde på med i det uendelige ut fra ulike partipolitiske interesser, men jeg tror ikke vi er tjent med at det blir en gjenganger av samme typen som debatten om hva som skjedde ved regjeringsskiftet i 1986, og andre ønskerepriser i norsk politisk debatt.

På et punkt vil jeg utfordre Regjeringen. På et punkt ligger det, etter det jeg kan skjønne, under det meste av det som sies, anklager mot den forrige regjering, og det gjelder dette med at det er nødvendig å utrede på nytt så mange av de vesentlige spørsmålene som vi står oppe i i forhandlingene. På mange områder hvor det ikke er snakk om partipolitiske forskjeller, men mer snakk om på hvilken måte vi best tjener de nasjonale hensyn, hevder Regjeringen at det likevel er nødvendig å utrede på nytt hva som er til gagn for Norge. Det er i realiteten en ganske betydelig anklage mot den forrige regjering om at ikke vesentlige nasjonale hensyn er utredet tilstrekkelig, for vi er i en meget alvorlig tvangssituasjon når man skal utrede dette parallelt med at man allerede gir opp kravene om varige unntak i Brussel. Det dreier seg om en rekke ting - konsesjonslovene, Norsk Medisinaldepot, og jeg er også redd for at oljevirksomheten i realiteten kommer i denne gruppen.

Jeg vil også, før jeg kommer til det som egentlig er mitt hovedanliggende, spørre om det er slik at Regjeringen mener at vi kan inngå en EØS-avtale uten på noen måte å ta stilling til hva vi mener om EFs innkjøpsdirektiv. Jeg vil minne om at statssekretær Nålsund bare for halvannen måned siden sa at det var et absolutt krav fra hans side at vi måtte ha varige unntak fra EFs innkjøpsdirektiv når det gjelder offshore. Jeg lurer på om det virkelig er mulig at dette kan frikobles fra EØS-prosessen, slik vi nå fikk vite.

(GSR)

Så til det som er mitt hovedanliggende. Dersom en norsk regjering hadde kommet på den tanken at Norsk Medisinaldepot skulle oppløses og nedlegges, ville det normalt ha medført at det måtte vært gjort et betydelig arbeid fra embetsverkets side, så hadde det kommet en stortingsproposisjon, det hadde blitt et betydelig arbeid i komiteen og dernest en stortingsdebatt i full offentlighet her. Nå mener man at dette skal kunne behandles i bisetninger og korte avsnitt i hemmelige redegjørelser her, og eventuelt i enda mer upresise redegjørelser i selve stortingssalen. Jeg må på det kraftigste ta avstand fra den tanken at man skulle være ansvarlig for å ha godtatt slike beslutninger ved at man ikke har protestert på møter her eller ikke har funnet grunn til å kommentere akkurat det punktet i en omfattende debatt om EF og EØS i selve stortingssalen. Det som nettopp er problemet med hele sakskomplekset, er den betydelige mangel på offentlig debatt og offentlig informasjon om det.

Til slutt: På to punkter oppfatter jeg at vi i dag har fått langt mer presise svar her i den utvidede enn vi fikk for bare fire dager siden i det åpne møtet i stortingssalen, hvor vi som svar på korte og presise spørmål bare fikk opplest utdrag av innledningen.

Vi som er uenig i Regjeringens forhandlingsposisjon, kommer i meget betydelige vanskeligheter når vi offentlig skal diskutere spørsmål hvor ikke svaret er gitt i offentlighet, men bare er gitt her. Det ville derfor være ønskelig om Regjeringen etter dette møtet sendte ut en pressemelding hvor man presiserte hva som nå er forhandlingsposisjonen både når det gjelder Norsk Medisinaldepot og når det gjelder helse, sikkerhet og miljø. Jeg kan ikke skjønne det annerledes enn at når det gjelder helse, sikkerhet og miljø, har vi fått en presisering som etter min mening er en betydelig innrømmelse i forhold til hva som tidligere er sagt av Regjeringen. Noe helt annet er hva som er sagt av et medlem av Stortinget, selv om vedkommende tidligere har vært handelsminister. Vi må få dette fra Regjeringen, slik at det er mulig å diskutere det offentlig.

Jeg vil helt til slutt bare si at jeg føler meg sikker på at alle her har interesse av at vi får en omfattende debatt om dette parallelt med forhandlingene, for ellers tror jeg at selve sluttresultatet kan komme som en betydelig overraskelse på store deler av det norske folk, og også utløse en rekke protester fra ulike særinteresser og ulike grupper som burde være uønsket også for dem som helt ut er enig i forhandlingsopplegget.

(GSR)

KOMITEENS LEDER: La meg for ordens skyld bare si at det er helt klart at den utvidede verken nedlegger eller oppretter noe som helst. Det som skjer i denne komiteen, er at REgjeringen redegjør for sine posisjoner, eventuelt for forarbeidene til det, og så skal selvsagt Stortinget på et dertil egnet tidspunkt og senere ta standpunkt til alle deler av det som måtte inngå i et endelig forhandlingsresultat - så gangen i det er sånn.

Det andre er at vi hele veien parallelt, i samråd mellom Regjeringen og utenrikskomiteens ledelse, har en vurdering av hva som er formålstjenlig å drøfte nå og hvor raskt. Det sier seg selv at når en sak legges på bordet her, hvilket nå har skjedd i noen grad uten at man er blitt invitert til realitetsstandpunkter, er oppfølgingen av det relativt raskt en behandling i åpent storting, på samme måte som det har vært det hele veien.

Den 27. november har vi klarert ut en ny redegjørelse fra handelsministeren i Stortinget om alle de sentrale ting som det er naturlig å behandle åpent i Stortinget. Det er derfor ikke her nødvendig å gå en ny prinsipiell runde på selve måten å håndtere dette på, og jeg tolket heller ikke Solheim slik. Men jeg følte behov for å si akkurat dette, fordi det for nye medlemmer av komiteen kanskje kunne være litt uklart hva som var hensikten.

ERIK SOLHEIM: Jeg vil i en replikk få lov til å minne om at vi fikk meget korte svar på noen av de spørsmålene som ble stilt for bare fire dager siden i åpent møte i stortingssalen, uten at jeg kan se at det foreligger noen grunn til å hemmeligholde svarene.

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Når det gjelder spørmålet om Medisinaldepotet, vil jeg til Solheim si at det er klart at det var veldig fristende for meg i Stortinget på torsdag å si det som den tidligere handelsministeren hadde sagt i denne komiteen, men det syntes jeg ikke var riktig.

Til Solheims andre spørsmål vil jeg si at vi har ingen vanskeligheter nå med å gå ut med dette, og det er helt greit, og det skal vi gjøre. Hva som har vært den tidligere regjerings posisjon på dette området, har den tidligere handelsministeren nå bekreftet. Og jeg sa i Stortinget, men meget kort, at for vår egen del må vi forbeholde oss retten til ikke å lage en masse utredninger, men til å gjennomgå det materialet som

(GSR)

ligger der og ta et standpunkt til det. Det kan vi gjøre offentlig, det er ikke noe problem. Dermed vet du bakgrunnen for at jeg svarte såpass kort som jeg gjorde på torsdag.

KACI KULLMANN FIVE: En direkte replikk til Solheim fordi han tolket den nye regjerings behov for å ha tid til å se på bl.a. Medisinaldepotet, olje og konsesjonslover som en alvorlig anklage, som han sa, mot den forrige regjerings utredningsarbeid på dette. Det er en fortolkning som jeg må få lov til å ta kraftig avstand fra, fordi den forrige regjering hadde standpunkter når det gjaldt olje - det er det behørig redegjort for her i komiteen og også i åpent storting i den redegjørelsen jeg holdt den 25. oktober. Medisinaldepotet er det allerede referert til, og når det gjelder konsesjonslovene, er det vel kjent at den forrige regjeringen ikke nådde enighet, men det var ikke grunnlagsmaterialet som var årsaken til det. Det var det politiske grunnlaget som ikke var til stede. Så når Solheim fremstiller dette som en alvorlig anklage fra den nye regjeringen mot den forrige regjering, deler jeg overhodet ikke hans standpunkter, hvis det var slik han mente det.

ANNE ENGER LAHNSTEIN: Det jet vil si, går akkurat på dette, og dette opptar meg litt – for hva skjedde den 21. mai? Jo, handelsministeren i den forrige regjering kom her og redegjorde for et syn som er referert både av den nye og den forrige handelsminister, og det er vi klar over. Det kunne selvfølgelig den nye handelsministeren ha sagt i Stortinget. Jeg skjønner at hun var fristet til det, men da går jeg også ut fra at den nye handelsministeren ville vært interessert i å høre hva som var komitelederens oppsummering fra møtet her den 21. mai.

Jeg har et spørsmål når det gjelder det formelle: Hvilke muligheter har vi for å få ut referat fra den utvidede utenrikskomite, slik at vi faktisk kan få vite hva som er blitt sagt, for dette er meget lite tilfredsstillende. Jeg synes at når lederen i komiteen, som nå sitter som regjeringssjef, oppsummerte med en advarsel, slik jeg husker det, så vil jeg gjerne ha det bekreftet ved å få tilgang til referatet, en advarsel på grunn av stortingsflertallet. Og så kommer nå den nye regjeringen og sier at dette var den forrige handelsministers utspill i denne komiteen. Men det var altså lederen i komiteen som advarte den forrige regjeringen ved å vise til et flertall her. Jeg beklager selvfølgelig at jeg ikke på

(GSR) bakgrunn av den lille passusen til handelsministeren i debatten den 8. juni tok opp hele problematikken rundt Medisinaldepotet. Jeg skjønner nå at jeg burde ha gjort det, men det som ble sagt åpent i redegjørelsen, var at man her hadde problemer, og at dette skulle vurderes. Jeg kan ikke se at stortingsflertallet på noe tidspunkt har gitt grønt lys til Regjeringen for å selge Medisinaldepotet. Jeg la også merke til at den nye handelsministeren sa at hvis en må finne fram til andre ordninger - og det betyr vel at den fremdeles holder muligheten åpen for å opprettholde Medisinal-depotet, og det håper jeg virkelig at man vil gjøre.

(SL)

KOMITEENS LEDER: Jeg vil få si når det gjelder det formelle, at referatene finnes i Stortingets arkiv, og er åpne for gjennomlesning for komiteens medlemmer. Så det skulle ikke være noe videre problem.

For øvrig er det ikke nødvendigvis slik at det er komiteens leder som formulerer Regjeringens konklusjoner. Det er det også ganske viktig å være klar over.

GUNNAR BERGE: Det er på det rene at handelsministeren ikke hadde noen mulighet til i Stortinget å gi et referat fra møtet i komiteen, enten det nå var referat fra den tidligere handelsminister eller oss øvrige medlemmer. Det kunne bare skje i et møte her, eller ved at komiteens medlemmer kunne lese igjennom referatene.

Jeg forlangte ordet for å si til Bondevik at mitt poeng var å få fram den kjensgjerning at Regjeringen i dette møtet ikke ber om synspunkter på nye forhandlingsfullmakter. Det betyr selvfølgelig ikke at det ikke er interessant å få synspunkter og gode råd både fra mellompartiene og andre, det er klart at verken Regjeringen eller Arbeiderpartiet er i den situasjon at vi kan unnlate å ta imot gode råd fra mellompartiene - så det var ikke mitt poeng i det hele tatt. Det var bare at det ble ikke bedt om synspunkter eller råd i forbindelse med at det nå skal gis nye forhandlingsfullmakter. Jeg fant det nødvendig å presisere det.

KJELLBJØRG LUNDE: Eg er lei for å måtte stresse dette poenget med Regjeringa sitt standpunkt når det gjeld å kunne oppretthalde høgare standardar, uansett kva ein kallar det. Handelsministeren refererte her til at dette må vegast mot handelshindringar osv. Det som er kjernepunktet, og som eg meiner vi må ha rett til å få greie på, er om Regjeringa, i tilfelle det blir slik at EF står fast på at gjensidig godkjennings-prinsippet skal gjelde på desse områda også i ein EØS-avtale, er budd på å akseptere det. Det vil eg ha greie på, om det er det som ligg i dei formuleringane som handelsministeren no snakkar rundt; avgjerande at vi får tilfredsstillande ordningar. Kan ein få tilfredsstillande ordningar etter Regjeringa si meining dersom ein er nøydd til å akseptere eller låse seg elles i forhandlingane i høve til det overordna prinsippet om gjensidig godkjenning? Kan eg få eit svar på det i dag?

(SL) KOMITEENS LEDER: Kåre Gjønnes glemte et spørsmål. Med forsamlingens tillatelse får han komme med det.

KÅRE GJØNNES: Det var ikke et spørsmål, men en presisering. Det var Senterpartiets parlamentariske leder som sa i sitt første innlegg at Senterpartiet ikke ville ta ansvar for disse forhandlingene. Jeg vil bare gi uttrykk for at vi fra Kristelig Folkepartis side er helt klar over at det er Regjeringen som sitter med ansvaret for forhandlingene. Vi vil til slutt ta stilling til helheten i avtalen for å se om den tilfredsstiller de kravene vi stiller til et samlet resultat i forhold til de enkeltkomponenter vi drøfter. Det kan jo oppstå en situasjon der vi vil være misfornøyd med ett resultat, men hvor helheten gjør at vi likevel vil måtte si ja til en avtale, eller resultatet er så dårlig at vi til slutt vil måtte komme til å si nei. Men ansvaret for forhandlingene ligger hos Regjeringen.

KOMITEENS LEDER: Da har jeg handelsministeren på listen til en oppsummerende svarrunde.

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Det var først til Gjønnes om hva signalene om bevegelse innebar. Det er helt riktig som han sa, at vi har signalisert vilje til bevegelse når det gjelder konsesjonslovgivningen, men det er betinget av at man finner tilfredsstillende løsninger, og at vi oppnår andre ting. Så vi har ikke solgt ut noenting, det kan jeg underskrive her og nå.

Når det gjelder TV-reklame for alkohol, har jeg fått opplyst at vi har tatt forbehold om at alkoholreklame ikke kan aksepteres.

Når det gjelder kornmonopolet, anses det som en del av landbrukspolitikken, så vi har derfor fra norsk side hevdet at det faller utenfor forhandlingene. Det vi vet, er at det også der er reist visse spørsmål om innkjøpspraksis, som en holder på å jobbe med.

Så spørsmålet fra Solheim om petroleumssektoren: Kan vi undertegne en EØS-avtale uten å ha sett konsekvensene for offshoresektoren? Det er nettopp det jeg har sagt at vi ikke kan. Vi må vurdere konsekvensene av innkjøpsdirektivet, og ha det klart gjennomgått før vi eventuelt kan undertegne en EØS-avtale. Som jeg sa, vi må ha litt tid til å foreta den gjennomgangen. Og det har vi.

(SL) Kjellbjørg Lundes spørsmål gikk på Cassis de Dijon-prinsippet. Det gjelder der det ikke finnes harmoniserte regelverk, og - som det er blitt sagt fra flere her - på slike områder kan selvfølgelig enkelte land innføre høyere standarder begrunnet ut fra helse, miljø og sikkerhet. Og det har vi sagt at vi forbeholder oss rett til å gjøre. Men vi er også klar over at vi da risikerer å bli utfordret av EØS-domstolen. Dette gjelder veldig detaljerte saker. Jeg kommer fra Miljøverndepartementet, der har jeg vært det siste året, og vet at det går på veldig spesifikke ting, f.eks. på kjemikalier, på asbest, og på avgass-krav. Vi er på hvert av disse områdene utfordret til å komme med helt konkrete forslag til hvordan en kan tenke seg overgangsordning og beskyttelsesklausul. Det gjør at jeg i dag ikke kan si hvordan de ordningene nøyaktig vil se ut, men det vil vi nå gradvis gå igjen-nom, først i Regjeringen - det ligger mye materiale der fra tidligere, bare så det er sagt - og så vil vi komme tilbake til komiteen med alle disse punktene. Lenger er det ikke mulig å svare på dette tidspunktet i for-handlingene.

Jeg tror det var det meste. Jeg vil bare si når det gjelder det som egentlig var nytt i rede-gjørelsen i dag - det omfattende tilbudet på landbruks-sektoren - at vi oppfatter som et klart signal at hele komiteen, kanskje med ett unntak, har de samme forbe-hold som Regjeringen på det. Det er vår foreløpige reaksjon på noe som vi oppfatter som et altfor om-fattende utspill.

CARL I. HAGEN: Jeg vil bare kort gi uttrykk for at det burde være mulighet for Regjeringen å vur-dere om den type redegjørelse som vi fikk i dag, kan holdes i åpent storting. Vi har nå holdt på i snart to og en halv time. Vi har ikke anlending til utad å bruke noe av denne informasjon, ei heller det vi har stilt av spørsmål og de svar vi har fått. Så når det gjelder det Gunnar Berge kalte oppdatering og typen informativ redegjørelse, tror jeg det hadde vært mer hensiktsmessig å få den i salen. Da hadde vi sluppet alle spørmsålene, og vi hadde kunnet fortelle journalistene hva vi mente om innholdet. Videre kan kanskje Regjeringen vurdere å begrense redegjørelser her til de typer redegjørelser hvor man eventuelt skal gi signaler om endrede posisjoner. Det ser jeg et sterkt behov for. Men den redegjørelsen vi har fått i dag, tror jeg det hadde vært mer formålstjenlig om vi hadde fått i åpent møte i morgen, bare en redegjørelse og ikke noe mer. Jeg behøver ikke få svar på dette nå.

(SL)

ERIK SOLHEIM: Bare for protokollen, så vi ikke i ettertid skal bli beskyldt for å ha stjålet en av Carl I. Hagens ideer, vil jeg her og nå si meg enig i dette synspunktet.

KOMITEENS LEDER: Det er vel ikke nødvendig å tilføye noe særlig. Jeg tror nok, i lys av at vi har fått ny regjering og ny handelsminister, at det har vært nyttig å gi denne redegjørelsen her og nå. Men det er ikke dermed sagt at det ikke ligger signaler i det både Carl I. Hagen og Erik Solheim har sagt, som kan være av verdi når det gjelder arbeidsfordelingen framover. Det tror jeg alle er innforstått med i utgangspunktet.

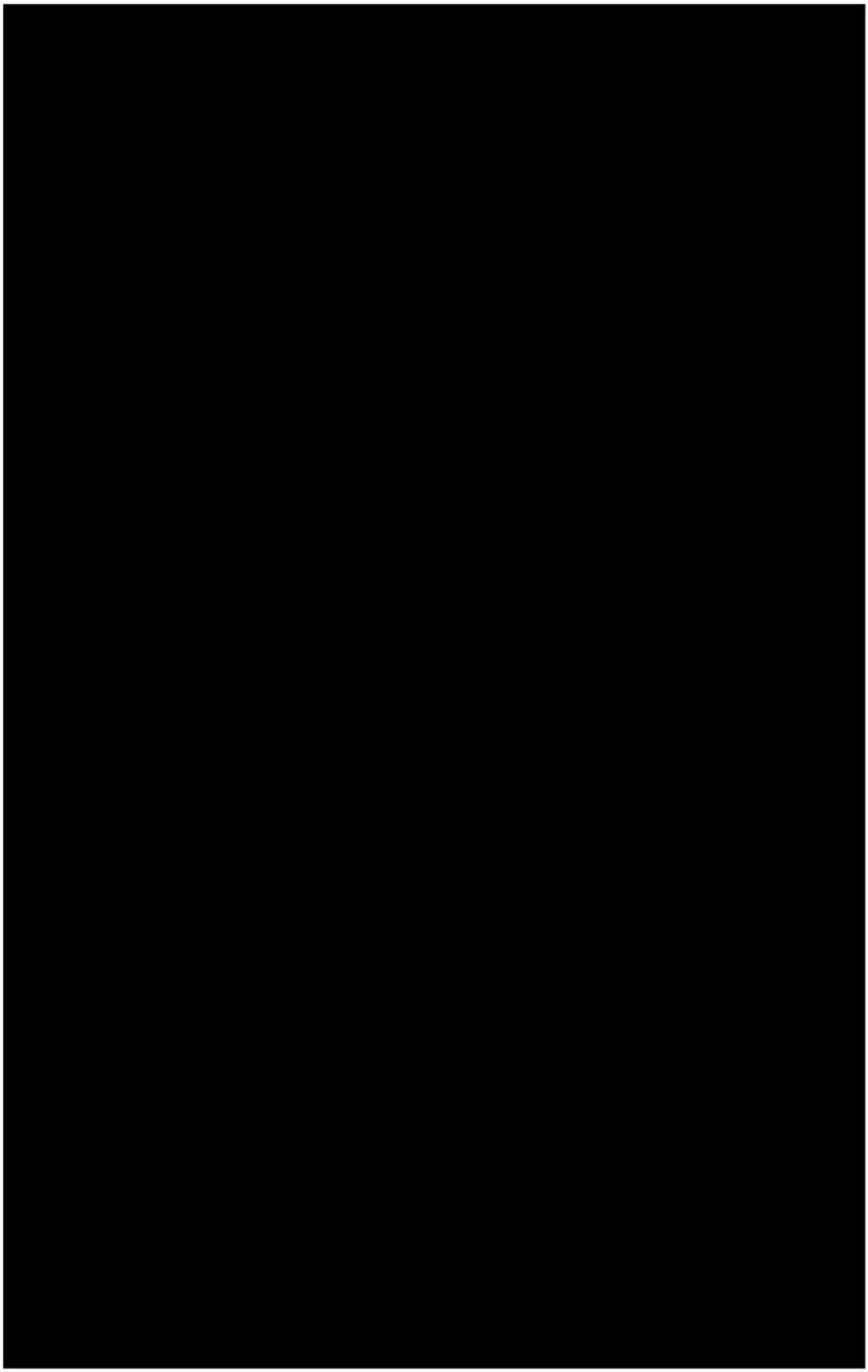
Jeg antar redegjørelsen på vanlig måte vil foreligge skriftlig i løpet av morgendagen. Siden den var lang og omfattende kan det være nyttig for komiteens medlemmer å ha den som et internt arbeidsredskap videre.

Da takker vi for denne del av seansen og kaller inn forsvarsministeren.

Sak nr. 2

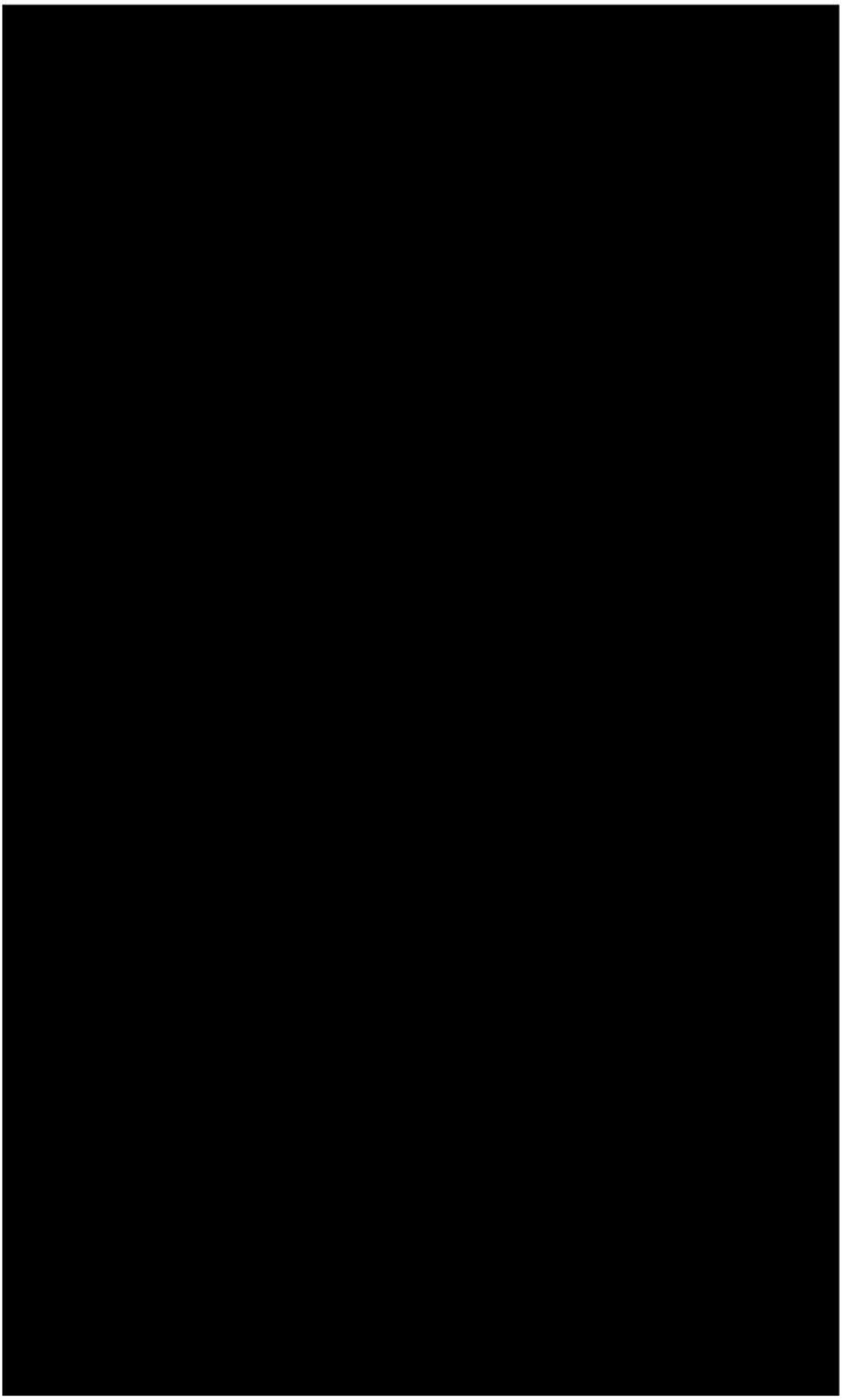
[redacted]

(SL)

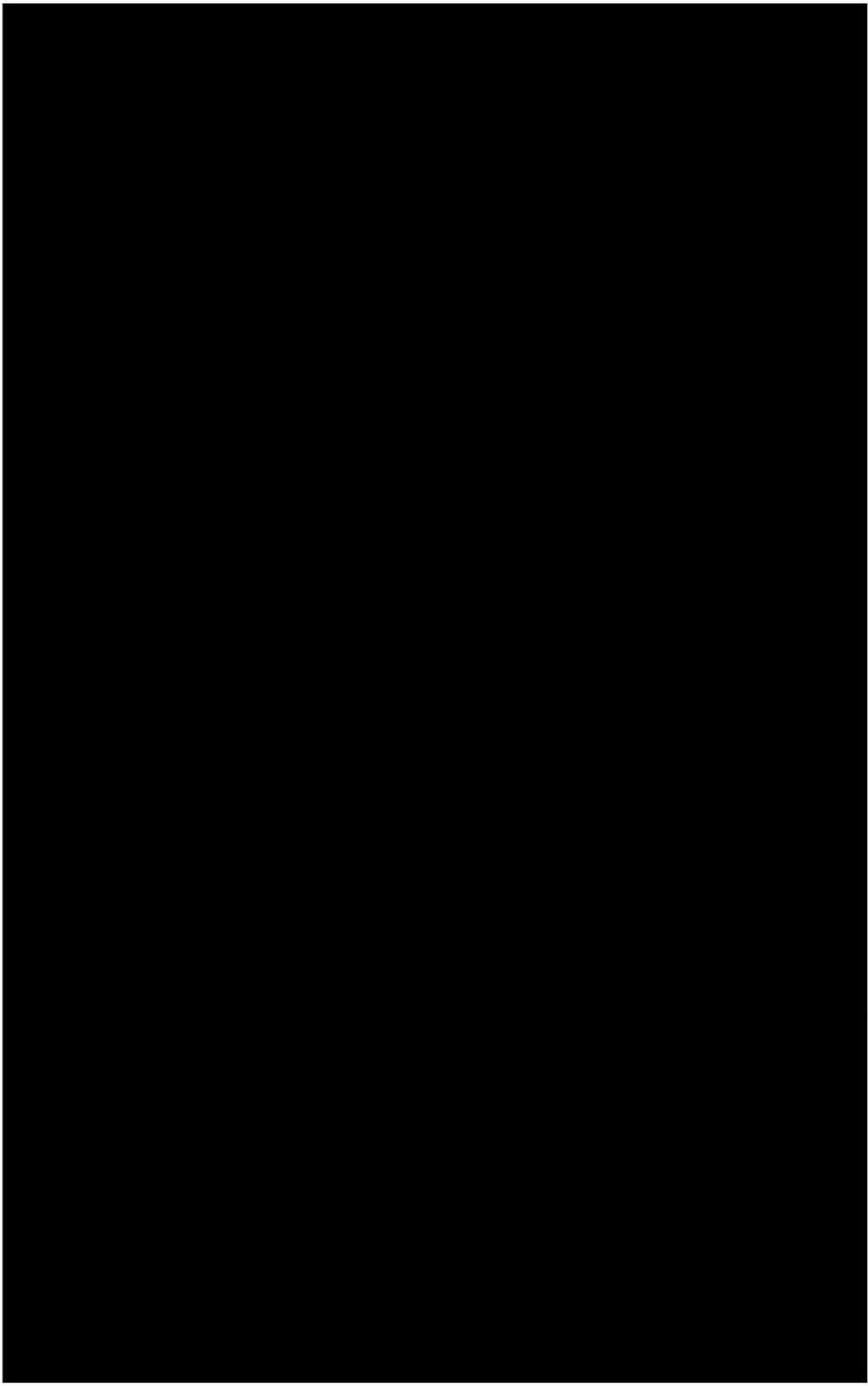

(SL)

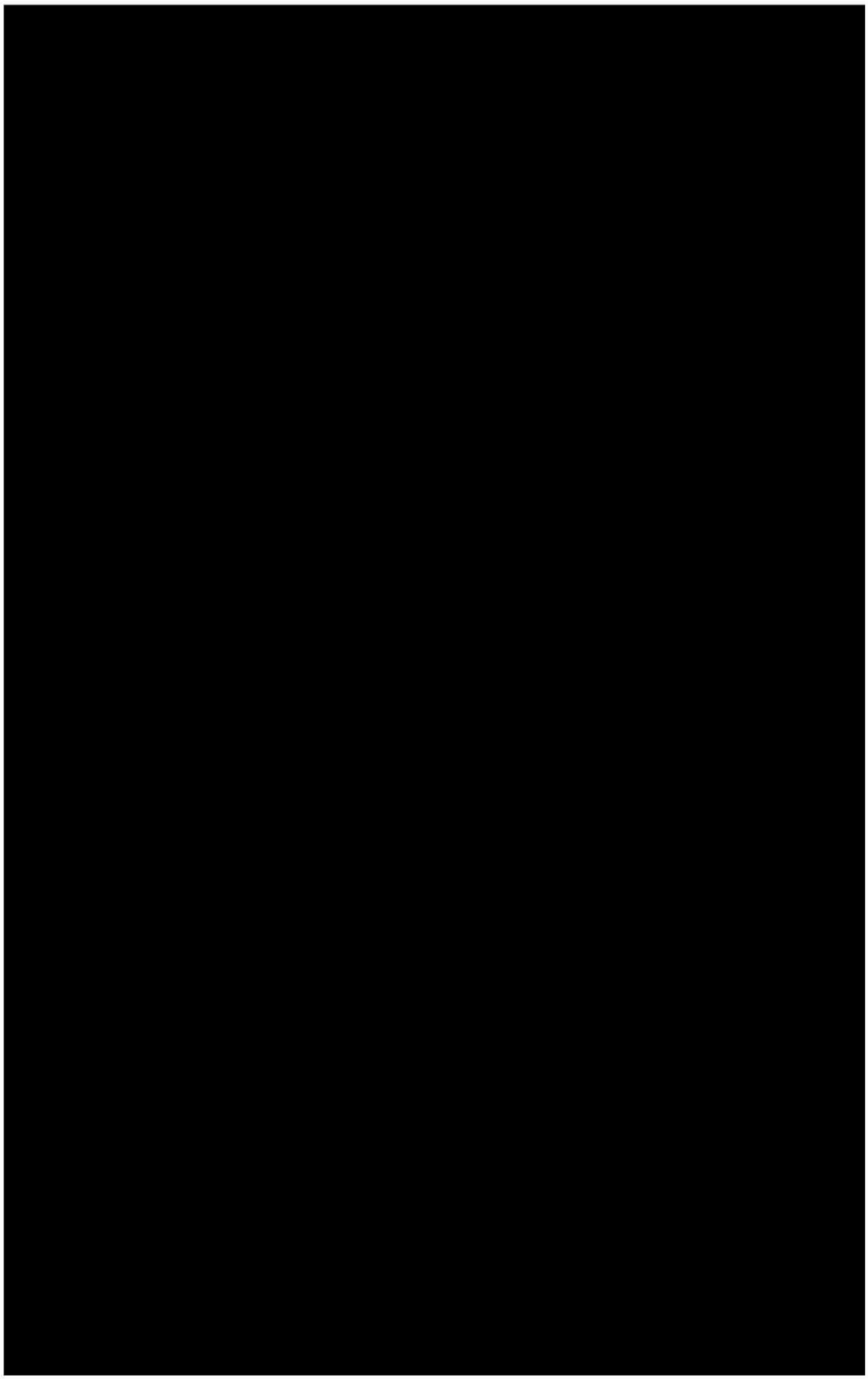
(KML)

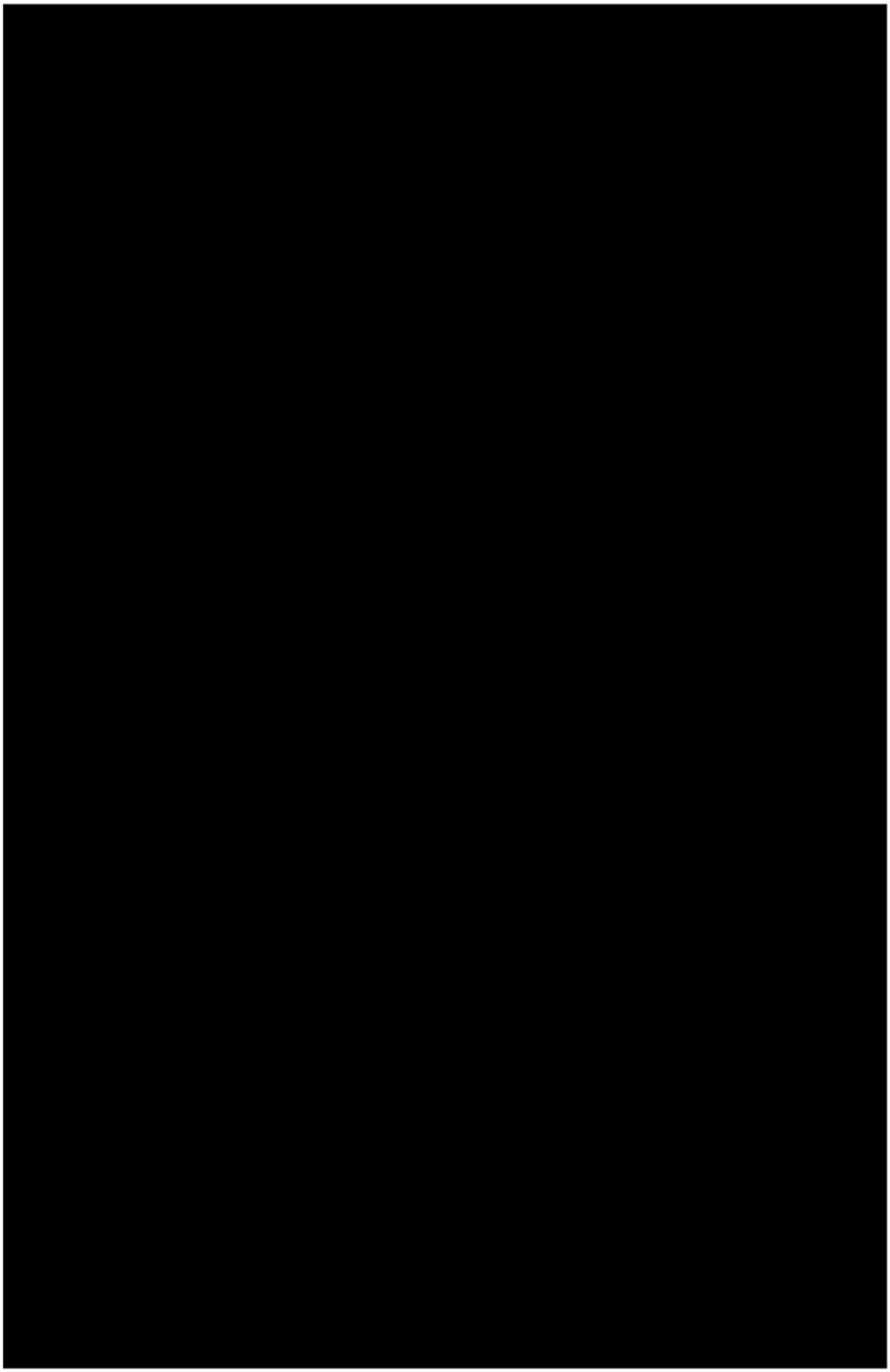
(KML)

(KML)

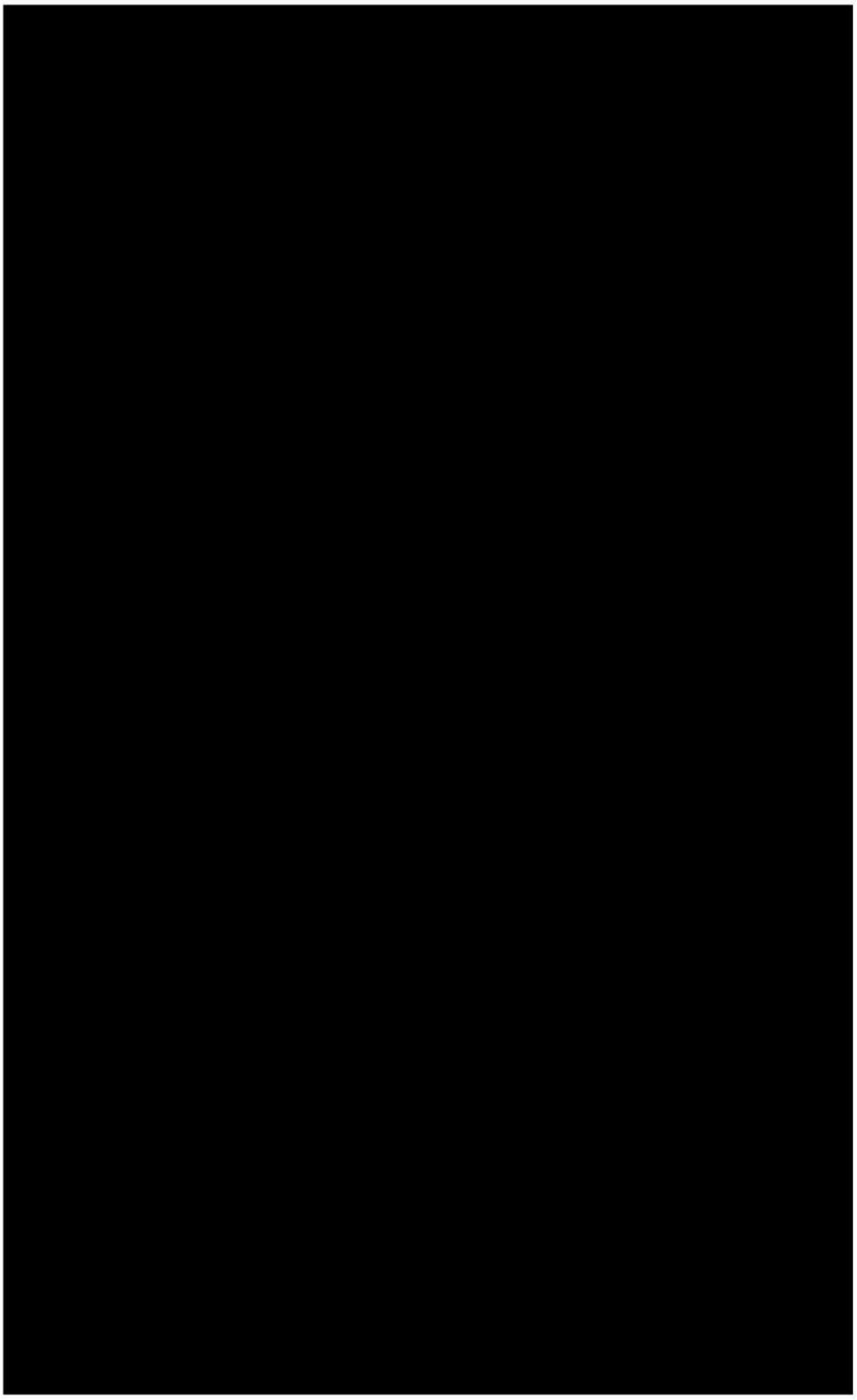
(KML)

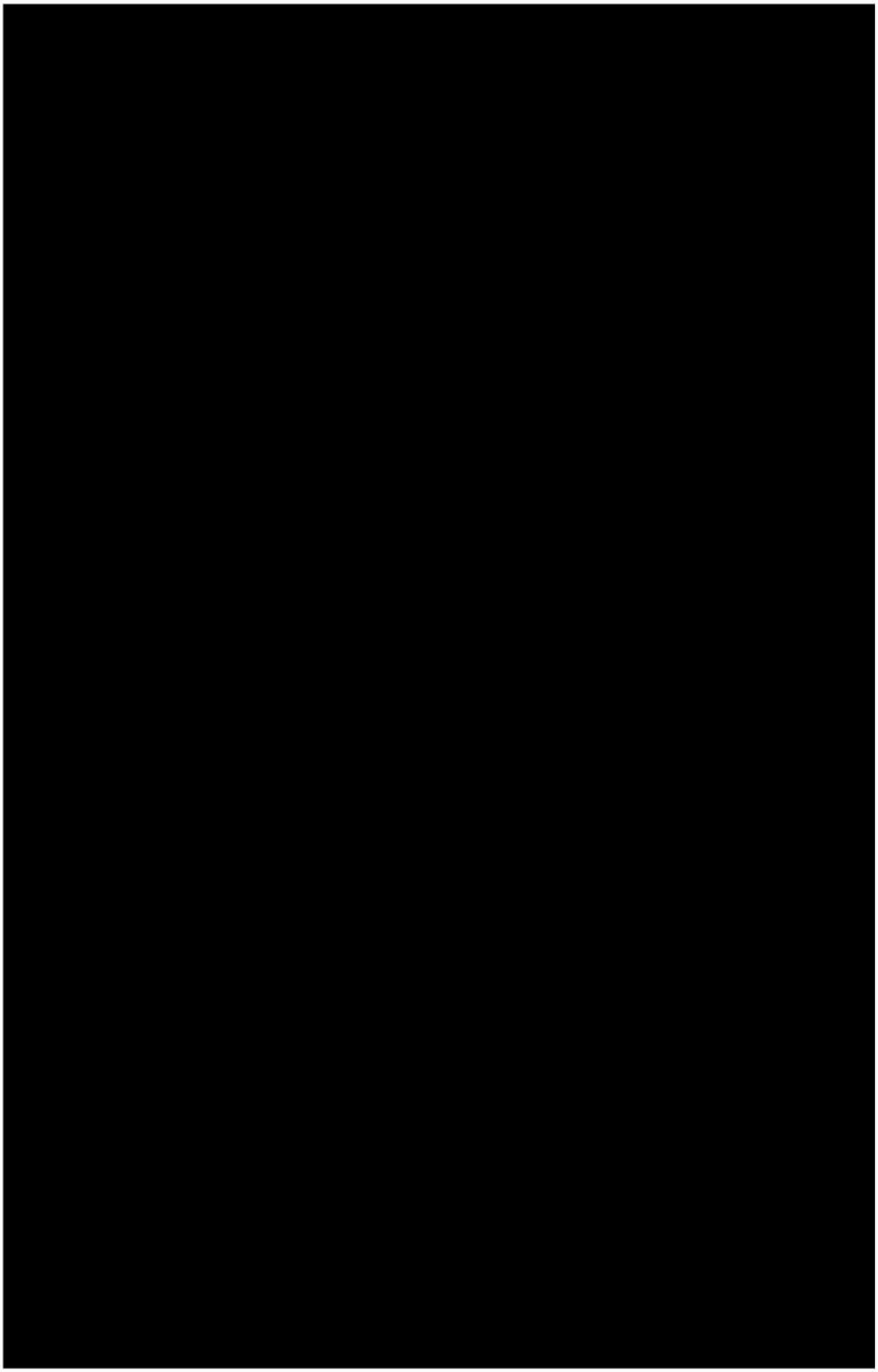
(KML)

[redacted]

(KML)

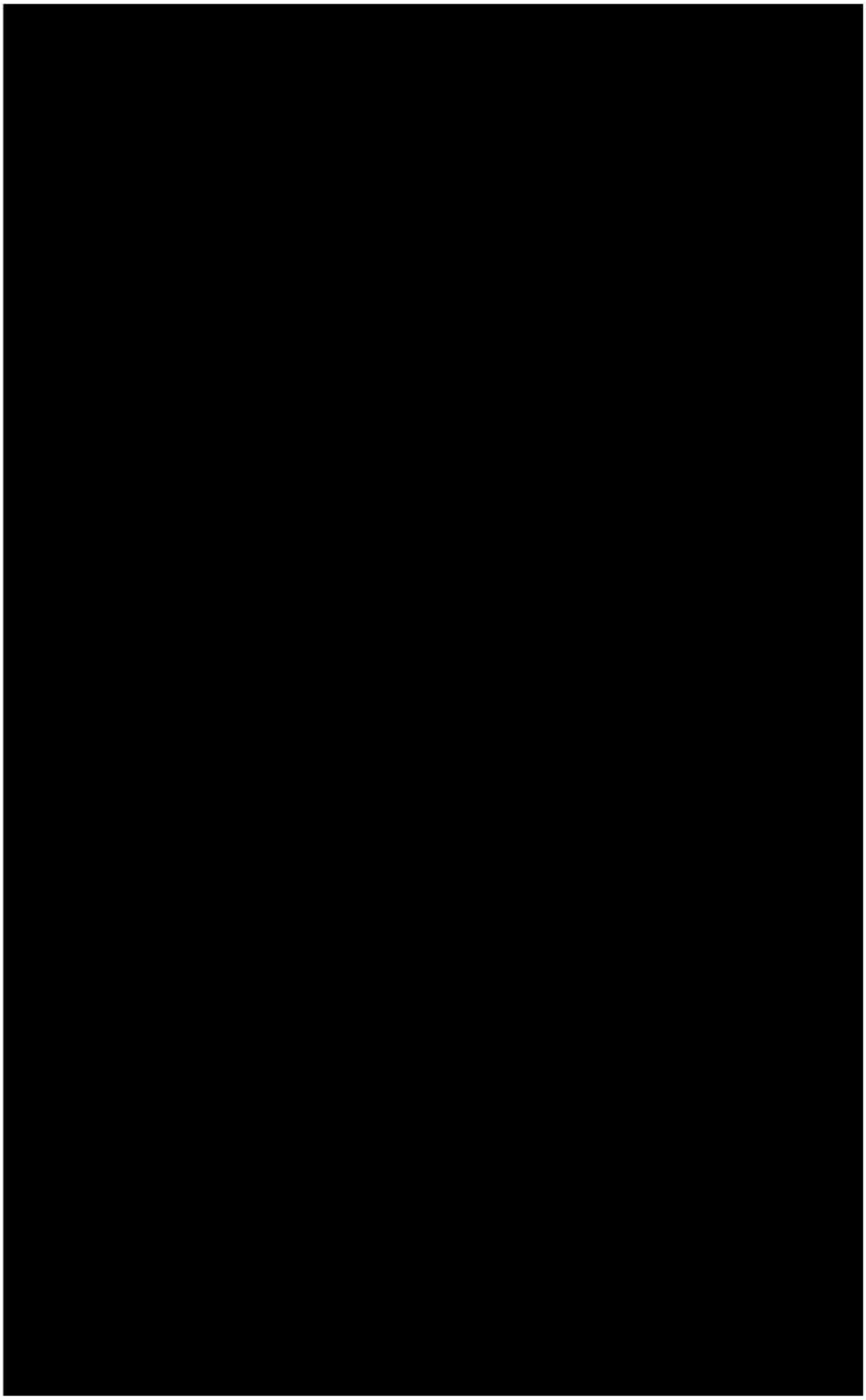
(KML)

(KML)

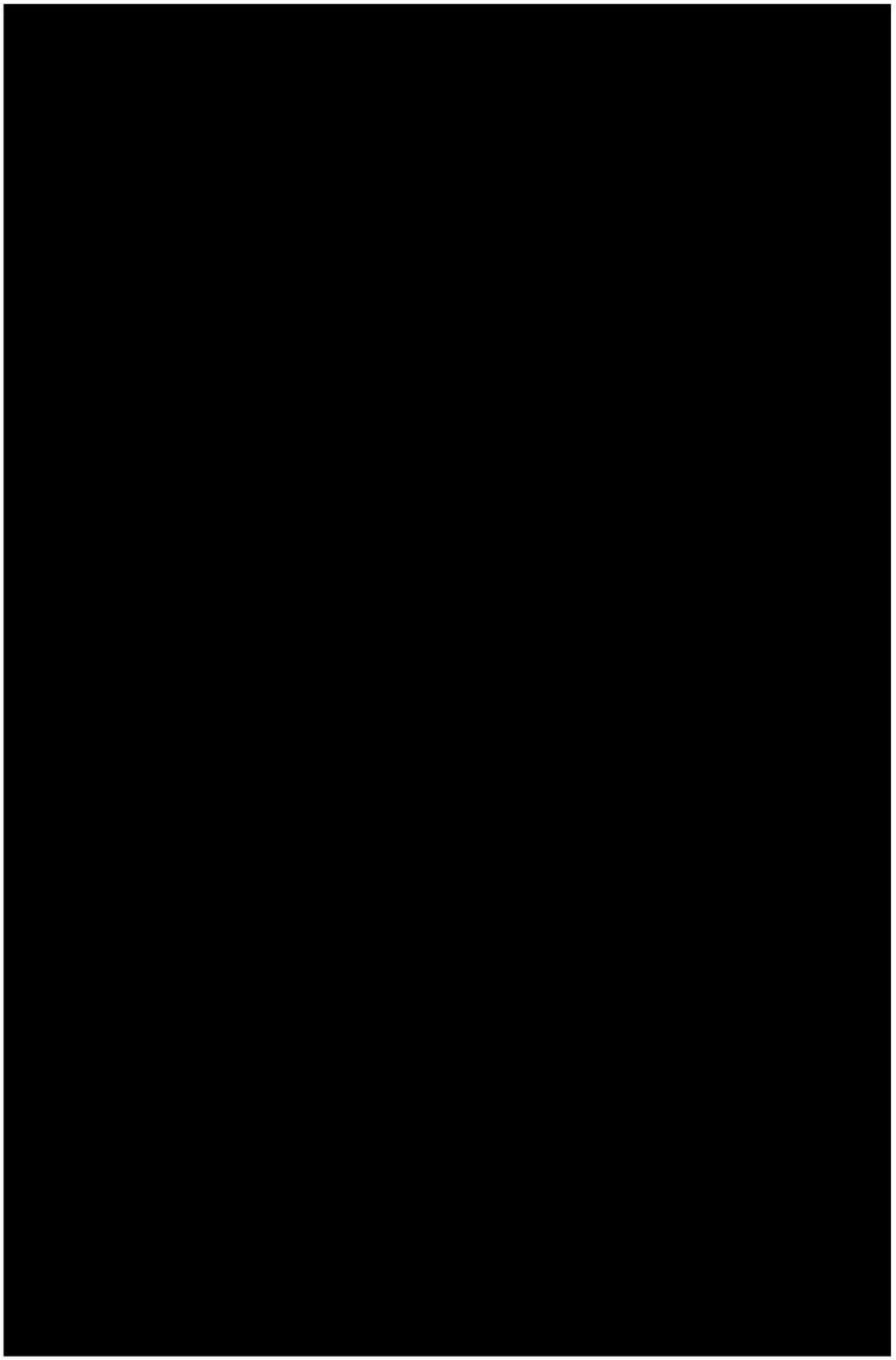
[redacted]

(KML)

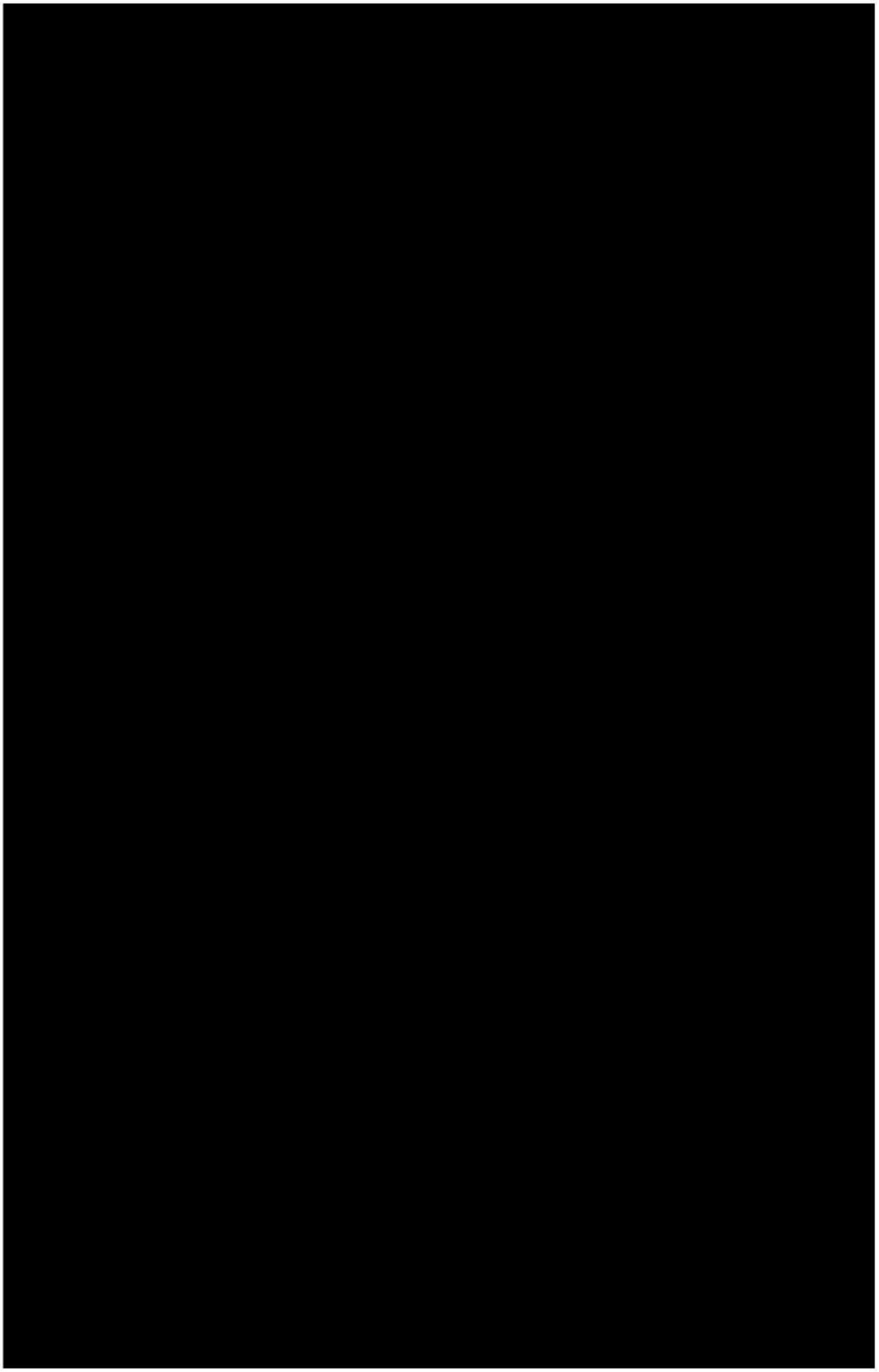
(KML)

(GSR)

(GSR)

(SL)

(SL) [redacted]

Er det noen som har noe under Eventuelt? - Det er det heller ikke.

Da takker jeg for frammøtet.

Møtet hevet kl. 15.05